

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

**NAMANGAN MUHANDISLIK-PEDAGOGIKA
INSTITUTI**

Kasb talimi(Informatika va AT) kafedrası

**iSpring QuizMaker dasturida Web dasturlash fanidan
testlar kompleksini ishlab chiqish**

BITIRUV MALAKAVIY ISH

Ilmiy rahbar _____ dots. S.Xashimov

Nmangan-2016

Мундарижа

Кириш.....	
1-bob. Даражали тестлар мажмуаларини яратувчи тизимлар таҳлили	
1.1.Даражали тестлар ва уларни яратиш бўйича мавжуд манбалар таҳлили	
1.2. Тестлар мажмуаларини ишлаб чиқиш самарадорлиги ва ўқув жараёнини ташкил этишдаги ўрни.....	
1.3. Масаланинг ўрганилганлик даражаси ва унинг қўйилиши	
2-bob. iSpring QuizMaker дастури ва уни ўрнатиш талаблари, хис қилинувчи даражали тестлар ишлаб чиқиш бўйича дастурнинг имкониятлари	
2.1. iSpring QuizMaker дастури имкониятлари ва унинг интерфейси.....	
2.2. iSpring QuizMaker дастури ва уни тестлар мажмуаларини ишлаб чиқишдаги самараларини баҳолаш	
2.3. Web дастурлаш фани бўйича меъёрий хужжатлар ва уларни асосларини шакллантириш.....	
2.4. Tester tizimi yaratish ketma- ketligi	
3-bob. iSpring QuizMaker дастурида Web дастурлаш фанидан мультимедиа воситали даражали тестлар мажмуасини ишлаб чиқиш	
3.1. Web дастурлаш фанидан мавзулар кесимида тестлар комплексини ишлаб чиқиш.....	

3.2. iSpring QuizMaker дастурида Web дастурлаш фанидан мультимедиа воситали даражали тестлар мажмуасини яратиш технологияси.....

3.3. Ўқув машғулотларида яратилган дастурий маҳсулотдан фойдаланиш бўйича йўриқнома ишлаб чиқиш.....

3.4. Ўқув машғулотларида дастурий маҳсулотдан фойдаланиш ва унинг самарадорлигини баҳолаш.....

Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги

4.1. Elektron didaktik vositalar yaratishda kompyuter bilan ishlash vaqtida insonning charchash sabablari

4.2. Mashg`ulotlarni tashkil etishda kompyuter xonasi va operatorning ishchi joyini tashkil etish talablari.....

Хулоса

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

Илова

Кириш

“Одамларга битта балик берсангиз, улар бир кун тўк бўлишади; уларга балик овлашни ўргатсангиз бир умр тўк бўлади”

Конфуций

Мавзунинг долзарблиги. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning 2016 yil 15 yanvar kungi mamlakatimizni 2015 yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish yakunlari va 2016 yilga mo'ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo'nalishlariga bag'ishlangan Vazirlar Mahkamasi majlisidagi ma'ruzasida "... Shuni ta'kidlash lozimki, bugungi kunda jahon miqyosida yaratilayotgan yalpi ichki mahsulotning taxminan 5,5 foizi axborot-kommunikasiya texnologiyalari sohasiga to'g'ri kelmoqda. Nufuzli xalqaro ekspertlarning fikriga ko'ra, 2020 yilda bu ko'rsatkich 9 foizdan oshadi" – deya keltirib o'tgan fikrlarini o'zi ham ko'rsatib turibdiki, biz professor – o'qituvchilar oldiga bugungi kun talabiga to'la javob beradigan mutaxassislarni tayyorlashdek juda katta mas'uliyat yuklanayotganligidan dalolat beradi.

Маълумки, ҳозирги кунда интернет технологиялари жадал саръатлар билан ривожланиб бормоқда, бу эса талабаларни интернетда ишлаш билан бирга уларга мос равишда турли хил саҳифаларни яратиш технологиясини билишлари талаб қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1992 йил 11 мартдаги “Республика олий ўқув юртларининг кундузги бўлимларига қабул қилишни такомиллаштириш тўғрисида”ги ПФ-361-сонли фармони мамалакатимиз ОТМларига қобилятли ёшларни танлаб олиш соҳасида таълимдаги туб ислохотларни бошлаб берди.

Республикамизнинг 6 та ОТМда тест синови асосида ўқишга қабул қилиш тажрибадан ўтказилди. ЎзР Президенти фармониға мувофиқ 1992 йил 9 апрелда ЎзР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг “Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларининг кундузги бўлимларига қабул қилиш бўйича экспериментни ташкил этиш ва ўтказиш тўғрисида” ги 181-сонли қарори қабул қилинди.

Respublikamizda o'qitish texnologiyalarini zamonaviylashtirishni jadallashtirish rivojlangan iqtisodiyotli mamlakatlarga qaraganda yanada dolzarb ahamiyatga ega. Chunki hozirgi kunda milliy ta'lim tizimining salohiyati iqtisodiy rivojlanishning yanada yuqori pog'onasiga ko'tarilishga amaliy imkoniyat ta'minlovchi asosiy ijtimoiy resurs sifatida gavydalanadi.

Шу ўринда президентимиз Ислон Абдуғаниевич Каримовнинг 2012 йил 21 март, ПҚ–1730-сонли “Замонавий ахборот-коммуникация технологияларини янада жорий этиш ва ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” қарорларидан келиб чиқиб, касб хунар коллежлари ўқувчиларига таълим тарбия беришда информацион технологиялардан кенг фойдаланиш катта аҳамиятга эга эканлигидан далолат беради.

Фан соҳасини формал таснифи. Битирув малакавий иши мавзусида келтирилган Web дастурлаш фани касб-хунар коллежларининг информатика ва ахборот технологиялари, мультимедиа тизимлари ва технологиялари кичик мутахассисликларининг мутахассислик фанлари блокида ўқитилади. Бугунги кунда манашу мутахассисликларни шу фан бўйича маъруза машғулотлари 3 курсда ўқитилади. “Web дастурлаш” фани доирасида ўқувчилар электрон саҳифалар, web сайтларни яратиш, сайтларни ва саҳифаларни яратиш бўйича дастурлаштириш асосларини ва техникаларини (усулларини) ўрганишади. Назарий асослари электрон саҳифаларни дастурлаштириш билан боғлиқ қўлланиладиган тушунчалар ва моделларни ўз ичига олади. Web браузерлар. Web браузер дастурлари, Internet Explorer дастури ва имкониятлари, Web celerator, AtGuard, AdWiper браузер дастурлари, Mosaic браузерери. Web саҳифа тушунчаси, гиперматнларни белгилаш тили (HTML), гиперматнларини узатиш протоколи (HTTP), Web саҳифаларни яратиш учун дастурий воситалар бўйича оддий

кўникмаларидан комплекс билимлар орқали ўтади. Шунингдек амалий техника билан маълумотлар модели ва сайтлар яратишнинг назарий асослари эътиборга олинади.

Шунингдек:

- Интернет тармоғида электрон web сайлар билан ишлашни ўрганиш
- Web сайтларни яратиш учун мўлжалланган CMSлар билан ишлашни ўрганиш
- SQL Сервер маълумотлар базаси билан ишлашни ўрганиш
- Интернет тармоғида жойлаштирилган шаблон асосида яратилувчи сайтлар билан ишлани ўрганиш

Ушбу фанни ўрганиш давомида: электрон сайтларни структураси, сайтларнинг типлари, wordpress, joomla, dropal, datalife дастурлари билан ишлаш усуллари ва принциплари ҳақида тушунчалар берилади.

Ушбу соҳадаги муаммолар ва мазкур ишнинг зарурати. Бугунги кунда касб-хунар коллежларида ўқитиладиган мутахассислик фанларидан дарс машғулотларини замонавий педагогик ва ахборот технологиялари асосида ташкил этиш долзарб масалалардан бири ҳисобланади. Бозор иқтисодиёти шароитида ўқувчиларни мутахассислик фанлари бўйича билимларини юқори бўлиши ҳамда амалиёт билан боғлиқ равишда ташкил этишда педагогик технологияларни турли методларини қўллаш масаласи устида жуда кўплаб ишлар амалга оширилмоқда. Таълим соҳасида самарадорликни ошириш муаммоларини ҳал қилишда айнан педагогик технологияларни қўллаб дарс машғулотларини ташкил этиш яхши натижалар бериши жуда кўп фанларда ўз самарасини бермоқда.

“Web дастурлаш” фанини маъруза машғулотларини ташкил этишда Кластер, Лимерик ва Синквейн технологияларидан фойдаланиш мавзусида келтирилган битирув малакавий ишини бажарилиши натижасида касб-хунар коллежининг манашу фанни ўргатувчи ўқитувчилари учун дарс ишланма, дидактик материаллар ҳамда оралик ва якуний назоратларни автоматлаштириш учун электрон саҳифалар асосидаги мавзулар кетма-кетлигидаги тестлар комплексини ишлаб чиқиш ва фойдаланиш назарда тутилади.

Лойиҳанинг мақсади ва вазифалари (самарадорлигини ошириш, сифатини яхшилаш). Битирув малакавий иши мавзусида келтирилган муаммони ҳал қилишда асосий мақсад сифатида ўқув машғулотларини ўтиш самарадорлигини ошириш ҳамда ўқувчиларни кўроқ билим олишлари ва етук мутахассис бўлиб етишлари учун уларнинг ўзлаштирган билимларини текшириш ҳамда етарли самарага эришишдан иборат.

Масаланинг ноформал тавсифи (мазкур ишнинг мақсади).

Битирув малакавий ишида касб-хунар коллежаларининг Информатика ва ахборот технологиялари, Мультимедиа тизимлари ва технологиялари бўйича кичик мутахассислар учун мутахассислик фанлари блокадаги Web дастурлаш фанида педагогик технологияларнинг турли методларини ўқув жараёнида мавзуга қўллаш ва етарли самарага эришиш ишнинг асосий мақсади ҳисобланади.

Bitiruv malakaviy ishining ob`ekti va predmeti. Ushbu bitiruv malakaviy ishining ob`ekti-axborot texnologiyalari bo`yicha o`qitishning mazmuni, predmeti-tayanch bilimlarni shakllantirishda qo`llanadigan pedagogik innovasiyalar.

Bitiruv malakaviy ishi natijalarini ilmiy va amaliy ahamiyati. Bitiruv malakaviy ishida ko`tarilgan masalalar bugungi ta`lim jarayonini tashkil etishdagi dolzarb masalalarni hal etishga qaratilgan. Unda olingan natijalar amaliy ahamiyatga ega bo`lib, ishlab chiqilgan barcha axborot texnologiyalari yo`nalishidagi mутахассислик фанлар блокадаги Web дастурлаш фанини o`qitishda zarur uslubiy тестлар таъминоти va didaktik vosita vazifasini bajaradi hamda o`tilayotgan mavzuning mazmun-mohiyatini to`liq ochib berish va ўзлаштириш натижаларини таҳлил қилишга хизмат қилади.

Bitiruv malakaviy ishi kirish, asosiy qism, xulosa, foydalanilgan adabiyotlar hamda ilovalardan tashkil topgan.

Kirish qismida mavzuning dolzarbligini asoslanilib, bugungi kunda ta`lim sohasida Respublikamizda amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar to`g`risida mulohazalar beriladi. Bitiruv ishining qismlari qisqacha tavsiflanadi.

1-bobda darajali тестлар мажмуаларини яратувчи тизимлар таҳлили, darajali тестлар ва уларни яратиш бўйича mavjud манбалар таҳлили, тестлар мажмуаларини ишлаб чиқиш

самарадорлиги ва ўқув жараёнини ташкил этишдаги ўрни ҳамда масаланинг ўрганилганлик даражаси ва унинг қўйилиши, шунингдек fanni o'qitishdagi konseptual yondashuvlar bayon etiladi.

2-bobda iSpring QuizMaker дастури ва уни ўрнатиш талаблари, хис қилинувчи даражали тестлар ишлаб чиқиш бўйича дастурнинг имкониятлари, iSpring QuizMaker дастури ва уни ўрнатиш талаблари, тестлар мажмуаларини ишлаб чиқишдаги самараларини баҳолаш, Web дастурлаш фани бўйича меъёрий хужжатлар ва уларни асосларини шакллантириш hamda dars mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy shakl va metodlari o'rganiladi.

3-бобда эса, iSpring QuizMaker дастурида Web дастурлаш фанидан мультимедиа воситали даражали тестлар мажмуасини ишлаб чиқиш, Web дастурлаш фанидан мавзулар кесимида тестлар комплексини ишлаб чиқиш, iSpring QuizMaker дастурида Web дастурлаш фанидан мультимедиа воситали даражали тестлар мажмуасини яратиш технологияси, ўқув машғулотларида яратилган дастурий маҳсулотдан фойдаланиш бўйича йўриқнома ишлаб чиқиш, ўқув машғулотларида дастурий маҳсулотдан фойдаланиш ва унинг самарадорлигини баҳолаш каби вазифалар амалга оширилади.

Namunali tarzda dars mashg'ulotini o'tkazish maqsadida elektron didaktik materiallar sifatida test topshiriqlari kompleksi yaratiladi. Elektron qo'llanmani yaratish texnologiyasi va undan foydalanish bo'yicha yo'riqnomalar ishlab chiqiladi. Muammoli o'qitish texnologiyalarini qo'llashning talabalarni ijodiy fikrlashlariga bo'lgan ta'siri tahlil etiladi va bayon qilinadi.

4-bobda ta'lim beruvchilar uchun mehnat sharoitini tahlil etish va havfsiz hamda sog'lom mehnat sharoitini yaratish choralari o'rganiladi. Har bir bob ushun alohida hulosalar taqdim etiladi va umumiy bajarilgan ish bo'yich yakuniy xulosa va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Shunday qilib, samarali o'tkazilgan dars mashg'uloti hamda mashғulotda talabalar bilimini aniklash uchun foydalaniладиган тестлар комплекси орқали axborot texnologiyalarini o'rgatishda nazariy bilimlarni mustahkamlanishiga va o'quvchida kerakli malakalarni hosil bo'lishiga olib keladi. Fan o'qituvchisi esa turli xil shakldagi dars mashg'ulotlarni o'tkazishning samarali uslublarini izlab topishga, iloji boricha ilg'or va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish choralarni ishlab chiqishga va o'quv jarayoniga qo'llashga mas'uldir. Zero, shundagina biz o'z fanimizga o'quvchini jalb eta olgan bo'lamiz.

1-bob. Даражали тестлар мажмуаларини яратувчи тизимлар таҳлили

1.1. Даражали тестлар ва уларни яратиш бўйича мавжуд манбалар таҳлили

XXI аср фан техника, таълим, медицина, ишлаб чиқариш ва бошқа соҳаларда катта ўзгаришлар олиб кирди. Ҳаётимизни барча соҳаларига ахборот технологияларини жорий қилиниши, фан техника соҳасидаги янгиликларни секунд сайин яратилиши, дунёда ахборотларни чегара билмай қолганлиги инсоният онгини яна бир даража кўтарилиб ривожланишига сабаб бўлмоқда.

Эътибор берсак, ахборот асри деб аталмиш ушбу асрда туғилаётган фарзандларимиз ақл-идрок жиҳатдан устунроқ эканлигини кўришимиз мумкин. Бундай ёшларга шиддат билан ривожланиб бораётган жамиятда таълим-тарбия бериш, уларни мустақил фикрлайдиган, ўз фикрини мустақил айта оладиган қилиб тарбиялаш, уларни шахсини ривожлантириш учун таълим соҳасида ҳам ўзгаришларни талаб қилмоқда. Анъанавий ўқитишдан замонавий ўқитиш, яъни янги педагогик технологиялар, ўқитишнинг янги ахборот технологиялари асосида ўқитишга ўтиш замон талабидир. Ўқув жараёнини педагогик технологиялар асосида ташкил этиш натижасида таълим мақсадлари белгиланади ёки лойиҳаланади, кутилаётган натижа-ижобий сифат ўзгариши кафолатланади, ўқув жараёнинг такрорланувчи цикли яратилади.

Дидактларни фикри ва амалиётнинг кўрсатишича, ўқув мақсадларининг, эришиладиган натижаси аниқ ва осонроқ ифодалайдиган шакллардан бири-тест топшириқларидир.

Инсонлар ўратасидаги психологик фарқларни аниқлаш 19 аср психологиясига оид бўлиб, уни биринчилар қаторида Ф.Гальтон ишлатишга ҳаракат қилган. У “квалиметрия», яъни ўлчаш деган тушунчани фанга киритди. Педагогикада тест асосида ўлчашни ўрганувчи фан тестология деб аталади. 1864 йили биринчи марта педагогик тест Д.Ж.Райс томонидан орфография учун ишлаб чиқилди. Т.Стоун томонидан арифметика фани учун тест ишлаб чиқилди.. 1902 йили Э.Торндайк педагогик тестларнинг назарий асосларини ишлаб чиқади.

1961 йили АКШда 2000 дан ортиқ стандарт тестлар ишлаб чиқилди. Жаҳон тест компанияси ташкил топди (Educational Testing Service)

1925 йили Россияда “Мақтаб ишлари методикаси” институтида тест комиссияси ташкил этилди.

1926 йили биринчи стандар тестлар яратилди.

1936 йили "тест" методи буржуазия элементи сифатида қайта-қайта, ундан воз кечилган. В 60- йилларда Россия педагоглари яна тестларга мурожат этишни бошладилар.

20 асрнинг бошида Америкалик олим В.А.Макколл психологик ва педагогик тестларни ажратади. 1915-1930 йилларда Америкада тестология фани жуда тез тараққий этади ва мактабдаги барча фанлардан миллий тестлар ишлаб чиқилади.

Хусусан давлатимизда 1992 йилда тестлар икки вариантли (А, В) бўлиб, она тили, математика, ижтимоий фанлар-тарих ва география, табиий фанлар-физика, география, кимё, хорижий тиллар бўйича 50 тадан саволлардан ташкил топган. Абитуриентлар таълим йўналишига қараб 3 тадан фанни танлаганлар.

1993 йилда 46 та олий таълим муассасаларининг 9 тасида тажриба тариқасида тест синовлари ўтказилди.

1994 йил 14 майдаги 258-сонли Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида Давлат тест маркази ташкил этиш тўғрисида” ги қарори билан Олий ўқув юртларининг кундузги бўлимларига абитуриентлар танлаш бўйича Республика маркази Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест марказига айлантирилди. Давлат тест маркази зиммасига олий ва ўрта махсус ўқув юртларида тест синовларини ташкил этиш ва ўтказиш юклатилди.

1993-1994 йилларда тестлар икки вариантли (А, В) бўлиб, кундузги ва кечки бўлимлар учун она тили, математика, ижтимоий фанлар-тарих ва география, хорижий тиллар бўйича 48

тадан саволлар, табиий фанлар-физика, география, кимё бўйича 72 та саволлардан ташкил топган.

1995 йилда тестлар 3 вариантли (А, В, С) бўлиб, она тили, математика, физика, кимё, биология, история, география, хорижий тиллар, ўзбек тили, рус тили бўйича **36 тадан** саволлардан ташкил топган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 14 майдаги “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида Давлат тест маркази ташкил этиш тўғрисида” ги [258-сонли](#) қарори, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил 24 июндаги [293-сонли](#) «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида»ги қарори асосида ҳамда 1996 йилда олий ва ўрта махсус ўқув юрглари қабули жараёнидаги тест синовларида тест топшириқлари вариантларини йўналишлари, мутахассисликлар ва таълим тиллари бўйича компьютер ёрдамида генератсиялаш (тузиш)га асосланувчи янги, кўпвариантли тест тизими яратилди ва қўлланилди. Ушбу тест тизимидан ҳозирги кунда ҳам фойдаланилмоқда.

2009 йилда 80 та ҳар бир типдаги саволлар китоби учун 30 тадан вариант жорий этилди.

2010 йилда ҳар бир абитуриент учун индивидуал вариантли тест тизимига ўтиш амалга оширилди.

1.2. Тестлар мажмуаларини ишлаб чиқиш самарадорлиги ва ўқув жараёнини ташкил этишдаги ўрни

Uzluksiz ta'lim tizimida elektron axborot ta'lim resurslarini (EATR) yaratish hozirgi vaqtda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Dasturiy ta'minotlar tahlilini bayon etishdan oldin, EAT resurslariga nimalar kirishini ko'rsatib o'taylik.

EAT resurslariga fan bo'yicha yaratilgan elektron darslik, o'quv qo'llanma, metodik ko'rsatmalar, multimediyali vositalar, ma'lumotnomalar va lug'atlar, gipermatnlar, elektron testlar va topshiriqlar hamda shunga o'xshash talabning mustaqil bilim olishini ta'minlovchi, o'rganishga qiziqish uyg'otuvchi resurslar kiradi[Fanning o'quv–metodik majmuasi/ O'zbekiston Respublikasi oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, 2009-yil].

uqorida keltirilgan resurslarga qo'shimcha sifatida pedagogik dasturiy vositalar, video va audio ma'ruzalar, virtual laboratoriya stendlari, intreaktiv plakatlarini kiritish mumkin.

EAT resurslarini yaratishda keng ishlatilib kelinayotgan dasturiy ta'minotlardan biri ISpring dasturi hisoblanadi [<http://www.ispringsolutions.com>]. Odatda, taqdimotni o'tkazishga tayyorlanish jarayonida aksariyat hollarda Microsoft PowerPoint dasturiy ta'minotidan foydalaniladi. Ammo bunday taqdimotlar faqat mazkur mahsulot formatidagina bo'lishi mumkin (ppt, pptx). Hozirgi vaqtda internet texnologiyalarining rivojlanishi va o'z navbatida, masofali ta'lim turining paydo bo'lishi natijasida taqdimot fayllarini internet brauzerining o'zida onlayn ravishda to'g'ridan-to'g'ri ko'rish uchun flash (swf) formatida yoki HTML 5 texnologiyasi asosida yaratilgan fayl bo'lishi kerak. Hozirga kelib, PowerPoint dasturida tayyorlangan taqdimotdan flash-rolik shakllantirish imkoniyatini beruvchi dasturlar yaratilgan. Mahsulot iSpring deb nomlanadi va iSpring Free, iSpring PRO va iSpring Presenter kabi variantlarga ega [<http://www.ispringsolutions.com>]. Mustaqil ekspertlarning fikriga ko'ra, bugungi kunda mazkur mahsulot tezligi, bir formatdan boshqa formatga konvertatsiyalash sifati va opsiyalar soniga ko'ra eng yaxshilaridan biri hisoblanadi. iSpring nafaqat flash-taqdimotlarni yaratishga, balki ta'lim jarayonida qo'llanilishi mumkin bo'lgan roliklar tayyorlashda, xususan, ularga turli shakldagi so'rovlar, elektron testlarni ham kiritgan holda o'zaro interaktiv bog'lanish imkoniyatini ham beradi.

iSpring quyidagi imkoniyatlari mavjud:

- taqdimot fayllarini bir necha (exe, swf, html) formatlarda konvertatsiyalash imkoniyati;
- taqdimot kontentiga tashqi resurslarni (audio, video yoki flash fayllarni) kiritish imkoniyati;
- taqdimot kontentini muhofaza qilish: parol yordamida ko'ra olish, taqdimotga «himoya belgi»si qo'yish, taqdimotni faqat ruxsat etilgan domenlardagina «aylantirilishi»;
- video qo'shish va uni animatsiyalar bilan sinxronlashtirish;
- elektron test(nazorat)larini yaratish va natijalarini elektron pochtaga yoki masofaviy o'qitish tizimiga (LMS) uzatib berish imkoniyatini beradigan interaktiv matnlar yaratish uchun vosita o'rnatilgan (Quiz tugmachasi);
- masofaviy o'qitish tizimida foydalanish uchun SCORM/AICC — mos keluvchi kurslarini yaratish;
- taqdimot dastur darajasida aylantirish uchun ActionScript API;
- videotasvirni yozish va uni taqdimot bilan sinxronlashtirish;
- YouTube'ga joylashtirilgan roliklarni taqdimot tarkibiga kiritish imkoniyati.

iSpring dasturining interfeysi

EAT resurslari ichida kiruvchi ma'lumotnomalar va lug'atlarni yaratish uchun iSpring Kinetics dasturini keltirish mumkin.

iSpring Kineticsning quyidagi asosiy imkoniyatlari mavjud:

- biror-bir fan bo'yicha elektron ko'rinishdagi qulay bo'lgan glossariy, ma'lumotnoma yoki lug'at yaratish;
- vaqt shkalasini yaratish;
- 3 o'lovli kitob yaratish;
- FAQ yaratish mumkin.

iSpring Kinetics dastur imkoniyatlari

EAT resurslari ichida kiruvchi elektron nazorat turlarini yaratish uchun iSpring QuizMaker dasturini keltirish mumkin.

iSpring QuizMaker quyidagi asosiy imkoniyatlari mavjud:

- tarmoqlangan testlar yaratish imkoniyati (adaptatsiyalashtirilgan testlarni yaratish) imkoniyati;
- ikki, uch, to'rt yoki besh javobli yopiq test topshiriqlari, ulardan biri to'g'ri, ikkitasi haqiqatga yaqinroq turidagi topshiriqlari;
- bir necha to'g'ri javobli yopiq test topshiriqlari;
- ochiq test topshiriqlari;
- o'xshashlikni aniqlashga yo'naltirilgan topshiriqlar;
- to'g'ri ketma-ketlikni aniqlashga mo'ljallangan topshiriqlarni yaratish imkoniyati.

3-rasm. iSpring QuizMaker dasturining interfeysi

1.3. Масаланинг ўрганилганлик даражаси ва унинг қўйилиши

iSpring QuizMaker дастурида Web дастурлаш фанидан тестлар комплексини ишлаб чиқиш мавзуда келтириб ўтилган битирув малакавий ишида асосий вазифа мавзунинг мазмуни доирасида фанга тегишли бўлимларни ажратиб олиш, ҳар бир боб бўйича мавзуларни мазмунини алоҳида шакллантириш ҳамда шу мавзулар мазмунидан келиб чиққан ҳолда ҳар бир мавзу доирасида даражали тестлар комплексини ишлаб чиқиш мавзунинг асосий моҳиятини ташкил қилади.

Шунингдек, битирув малакавий ишида қуйидаги вазифаларни амалга оширишни белгилаб олинади:

- Даражали тестлар мажмуаларини яратувчи тизимларни таҳлил қилиш;
- Даражали тестлар ва уларни яратиш бўйича мавжуд манбалар таҳлилини амалга ошириш;
- Тестлар мажмуаларини ишлаб чиқиш самарадорлиги ва ўқув жараёнини ташкил этишдаги ўрнини таҳлил қилиш ва асослаш;
- iSpring QuizMaker дастури ва уни ўрнатиш талаблари, хис қилинувчи даражали тестлар ишлаб чиқиш бўйича дастурнинг имкониятларини ёритиб бериш орқали мавзунинг долзарблигини янада асослаб бериш;;
- iSpring QuizMaker дастури ва уни ўрнатиш талабларини ишлаб чиқиш;
- iSpring QuizMaker дастури ва уни тестлар мажмуаларини ишлаб чиқишдаги самараларини баҳолаш;
- Web дастурлаш фани бўйича меъёрий ҳужжатлар ва уларни асосларини шакллантириш;
- iSpring QuizMaker дастурида Web дастурлаш фанидан мультимедиа воситали даражали тестлар мажмуасини ишлаб чиқиш;
- Web дастурлаш фанидан мавзулар кесимида тестлар комплексини ишлаб чиқиш;
- iSpring QuizMaker дастурида Web дастурлаш фанидан мультимедиа воситали даражали тестлар мажмуасини яратиш технологиясини ишлаб чиқиш;
- Ўқув машғулотларида яратилган дастурий маҳсулотдан фойдаланиш бўйича йўриқнома ишлаб чиқиш;
- Ўқув машғулотларида дастурий маҳсулотдан фойдаланиш ва унинг самарадорлигини баҳолаш;
- Nazariy dars mashg`ulotlarini tashkil etishda mehnat muhofazasi talablari va unga rioya qilish bo`yicha ko`rsatmalar ishlab chiqish;
- Hayot faoliyati xavfsizligi bo`yicha zaruriy ma`lumotlar va tavsiyalarni keltirib o`tish;
- Bitiruv malakaviy ishini bajarish natijasida olingan natijalar bo`yicha xulosa va takliflarni keltirish;
- Muammoni yechishda foydalanilgan adabiyotlar ro`yxatini keltirib o`tish talab qilinadi.

Keltirib o`tilgan mavzuga oid manbalardan ham ma`lumki, kasb-hunar kollejlari o`qiydigan talabalar, qolaversa shu yo`nalishda pedagogik faoliyat olib boruvchi barcha o`qituvchilar uchun mutaxassislik fanlar blokida o`qitiladigan “Web дастурлаш” fani mashғuлотларида талабалар билимини баҳолашни тест шаклида tashkil etishda бундай texnologiyalaridan foydalanish bo`yicha intellektual ta`lim resurslarini ishlab chiqish talabalarini bilim olishlarida amaliy yordam berishi nazarda tutiladi. Mavzuda keltirib o`tilgan masalani teranroq ochib berish hamda kelgusida shu fan bo`yicha bilimlarini yanada mukammalroq qilmoqchi bo`lgan talabalarga eng ajoyib va ommabop bo`lgan ўз bilimlarini текшириш uchun mo`ljallangan elektron

intellektual ta'lim resurslari hamda dars ishlanmalarini yaratish talab qilinadi. SHuningdek, zamonaviy dars mash'ulotlarini o'tkazish bo'yicha chuqur bilimlarga ega bo'lish uchun fan negizidagi bilimlarni yanada ochib berish va uni o'qitish metodikasini ishlab chiqish talab qilinadi.

2-bob. iSpring QuizMaker dasturi va uni ўrnатиш талаblari, his kiliuvchi darajali testlar ishlab chiqish b'uyicha dasturning imkoniyatlari

2.1. iSpring QuizMaker dasturi imkoniyatlari va uning interfeysi

Uzluksiz ta'lim tizimida elektron axborot ta'lim resurslarini (EATR) yaratish hozirgi vaqtda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Dasturiy ta'minotlar tahlilini bayon etishdan oldin, EAT resurslariga nimalar kirishini ko'rsatib o'taylik.

EAT resurslariga fan bo'yicha yaratilgan elektron darslik, o'quv qo'llanma, metodik ko'rsatmalar, multimediyali vositalar, ma'lumotnomalar va lug'atlar, gipermatnlar, elektron testlar va topshiriqlar hamda shunga o'xshash talabning mustaqil bilim olishini ta'minlovchi, o'rganishga qiziqish uyg'otuvchi resurslar kiradi [Fanning o'quv–metodik majmuasi/ O'zbekiston Respublikasi oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, 2009-yil].

Yuqorida keltirilgan resurslarga qo'shimcha sifatida pedagogik dasturiy vositalar, video va audio ma'ruzalar, virtual laboratoriya stendlari, interaktiv plakatlarini kiritish mumkin.

EAT resurslarini yaratishda keng ishlatilib kelinayotgan dasturiy ta'minotlardan biri iSpring dasturi hisoblanadi [<http://www.ispringsolutions.com>]. Odatda, taqdimotni o'tkazishga tayyorlanish jarayonida aksariyat hollarda Microsoft PowerPoint dasturiy ta'minotidan foydalaniladi. Ammo bunday taqdimotlar faqat mazkur mahsulot formatidagina bo'lishi mumkin (ppt, pptx). Hozirgi vaqtda internet texnologiyalarining rivojlanishi va o'z navbatida, masofali ta'lim turining paydo bo'lishi natijasida taqdimot fayllarini internet brauzerining o'zida onlayn ravishda to'g'ridan-to'g'ri ko'rish uchun flash (swf) formatida yoki HTML 5 texnologiyasi asosida yaratilgan fayl bo'lishi kerak. Hozirga kelib, PowerPoint dasturida tayyorlangan taqdimotdan flash-rolik shakllantirish imkoniyatini beruvchi dasturlar yaratilgan. Mahsulot iSpring deb nomlanadi va iSpring Free, iSpring PRO va iSpring Presenter kabi variantlarga ega [<http://www.ispringsolutions.com>]. Mustaqil ekspertlarning fikriga ko'ra, bugungi kunda mazkur mahsulot tezligi, bir formatdan boshqa formatga konvertatsiyalash sifati va opsiyalar soniga ko'ra eng yaxshilaridan biri hisoblanadi. iSpring nafaqat flash-taqdimotlarni yaratishga, balki ta'lim jarayonida qo'llanilishi mumkin bo'lgan roliklar tayyorlashda, xususan, ularga turli shakldagi so'rovlar, elektron testlarni ham kiritgan holda o'zaro interaktiv bog'lanish imkoniyatini ham beradi.

iSpring quyidagi imkoniyatlari mavjud:

- taqdimot fayllarini bir necha (exe, swf, html) formatlarda konvertatsiyalash imkoniyati;
- taqdimot kontentiga tashqi resurslarni (audio, video yoki flash fayllari) kiritish imkoniyati;
- taqdimot kontentini muhofaza qilish: parol yordamida ko'ra olish, taqdimotga «himoya belgi»si qo'yish, taqdimotni faqat ruxsat etilgan domenlardagina aylantirilishi»;
- video qo'shish va uni animatsiyalar bilan sinxronlashtirish;
- elektron test(nazorat)larini yaratish va natijalarini elektron pochtaga yoki masofaviy o'qitish tizimiga (LMS) uzatib berish imkoniyatini beradigan interaktiv matnlar yaratish uchun vosita o'rnatilgan (Quiz tugmachasi);
- masofaviy o'qitish tizimida foydalanish uchun SCORM/AICC — mos keluvchi kurslarini yaratish;
- taqdimot dastur darajasida aylantirish uchun ActionScript API;
- videotasvirni yozish va uni taqdimot bilan sinxronlashtirish;
- YouTube'ga joylashtirilgan roliklarni taqdimot tarkibiga kiritish imkoniyati.

iSpring dasturining interfeysi

EAT resurslari ichida kiruvchi ma'lumotnomalar va lug'atlarni yaratish uchun iSpring Kinetics dasturini keltirish mumkin.

iSpring Kineticsning quyidagi asosiy imkoniyatlari mavjud:

- biror-bir fan bo'yicha elektron ko'rinishdagi qulay bo'lgan glossariy, ma'lumotnoma yoki lug'at yaratish;
- vaqt shkalasini yaratish;
- 3 o'lovli kitob yaratish;
- FAQ yaratish mumkin.

iSpring Kinetics dastur imkoniyatlari

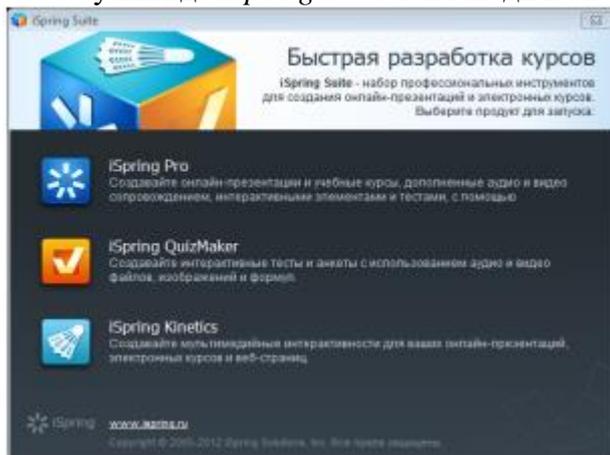
EAT resurslari ichida kiruvchi elektron nazorat turlarini yaratish uchun iSpring QuizMaker dasturini keltirish mumkin.

iSpring QuizMaker quyidagi asosiy imkoniyatlari mavjud:

- tarmoqlangan testlar yaratish imkoniyati (adaptatsiyalashtirilgan testlarni yaratish) imkoniyati;
- ikki, uch, to'rt yoki besh javobli yopiq test topshiriqlari, ulardan biri to'g'ri, ikkitasi haqiqatga yaqinroq turidagi topshiriqlari;
- bir necha to'g'ri javobli yopiq test topshiriqlari;
- ochiq test topshiriqlari;
- o'xshashlikni aniqlashga yo'naltirilgan topshiriqlar;
- to'g'ri ketma-ketlikni aniqlashga mo'ljallangan topshiriqlarni yaratish imkoniyati.

2.2. iSpring QuizMaker дастури ва уни тестлар мажмуаларини ишлаб чиқишдаги самараларини баҳолаш

Компьютер ёрдамида онлайн тақдимотлар ва электрон ўқув курсларини яратувчи замонавий дастурлардан бири *iSpring Suite* дастурлар тўпламидир. *iSpring Suite* дастурлар пакетига *iSpring Pro*, *iSpring QuizMaker*, *iSpring Kinetics* жамланган. Бу дастурлардан *iSpring QuizMaker* дастури аудио, видео файллар, тасвир ва формулалар ёрдамида интерактив тестлар ва анкеталар яратади. Интерактив тестларни *iSpring QuizMaker* дастури ёрдамида тузиш учун компьютерга *iSpring Suite* дастури билан Adobe Flash (операцион тизим разрядига кўра 32 ва 64 битли) дастури ўрнатилиши талаб этилади. дастур ўрнатиб бўлингач **Пуск** менюсидан **Все программы** бўлимида *iSpring Suite* танланади ва натижада 1-расмдаги ойна пайдо бўлади.

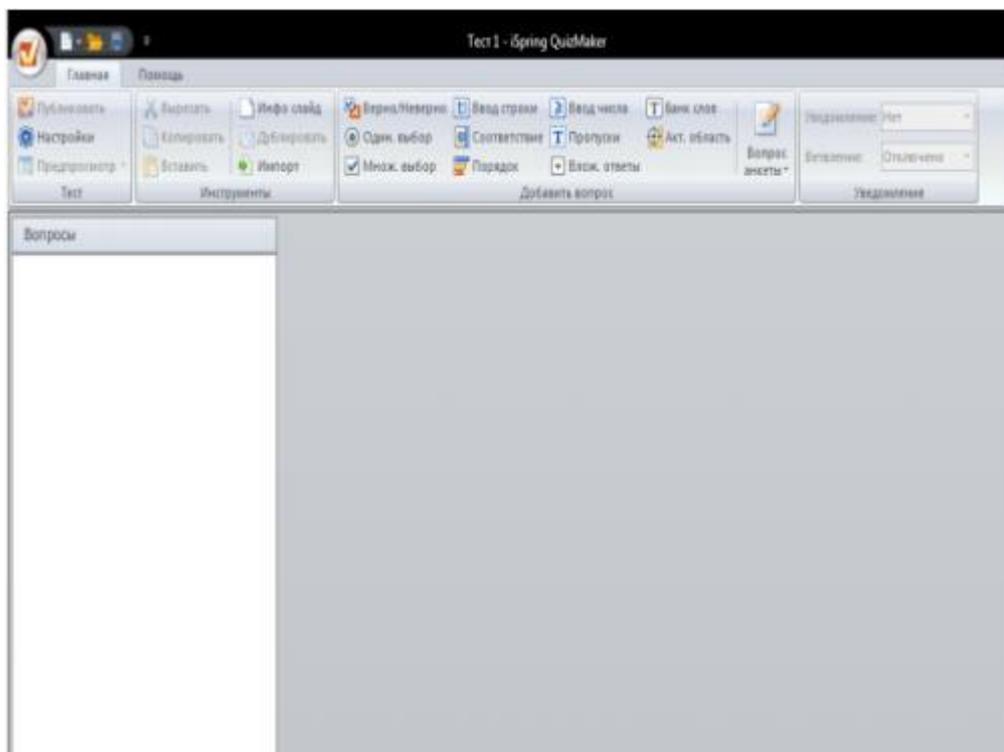

Расм1.

Бундан *iSpring QuizMaker* дастури танланиши билан 2-расмдаги ойна очилади.

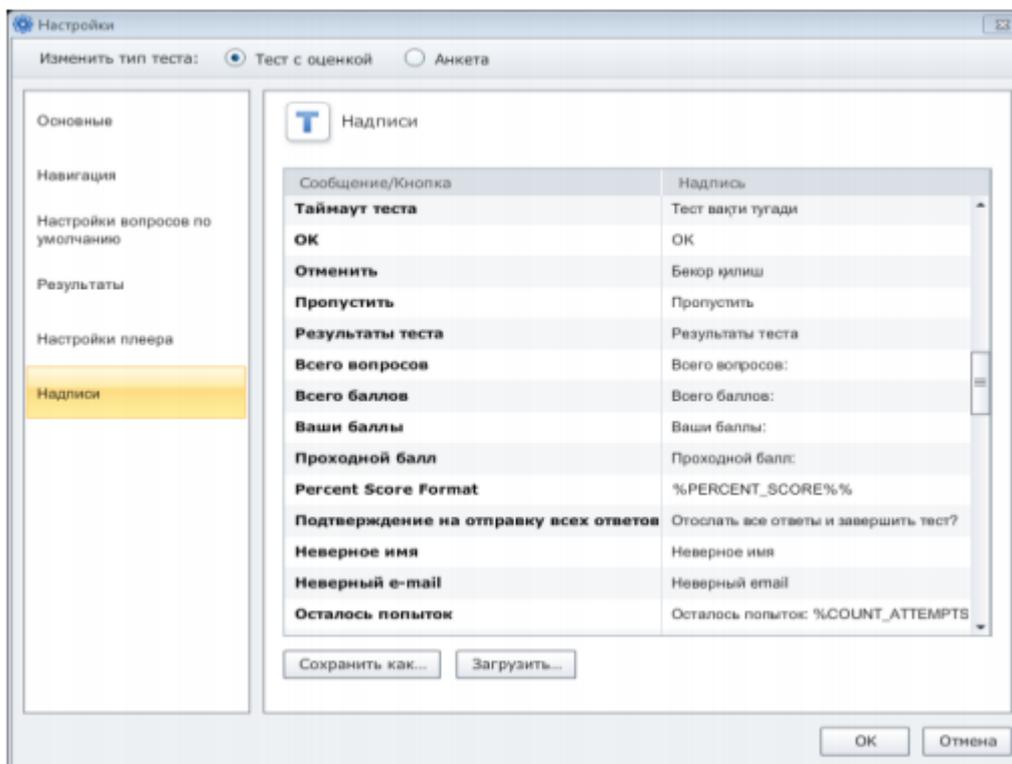
Расм 2. Бу ойнадан **Создать новый тест** бўлимини танласак педагогик тестларни тузиш учун ойна очилади (3-расм).

Расм 3.

Бу ойна дастурнинг ишчи ойнаси ҳисобланади. Ишчи ойнанинг *Добавить тест* бўлимидан тест яратиш амали бошланади. Ушбу бўлимда педагогик тестлар турларининг 11 та тури келтирилган уларни кераклигини танлаб тест тузишимиз мумкин. Улар қуйидагилар:

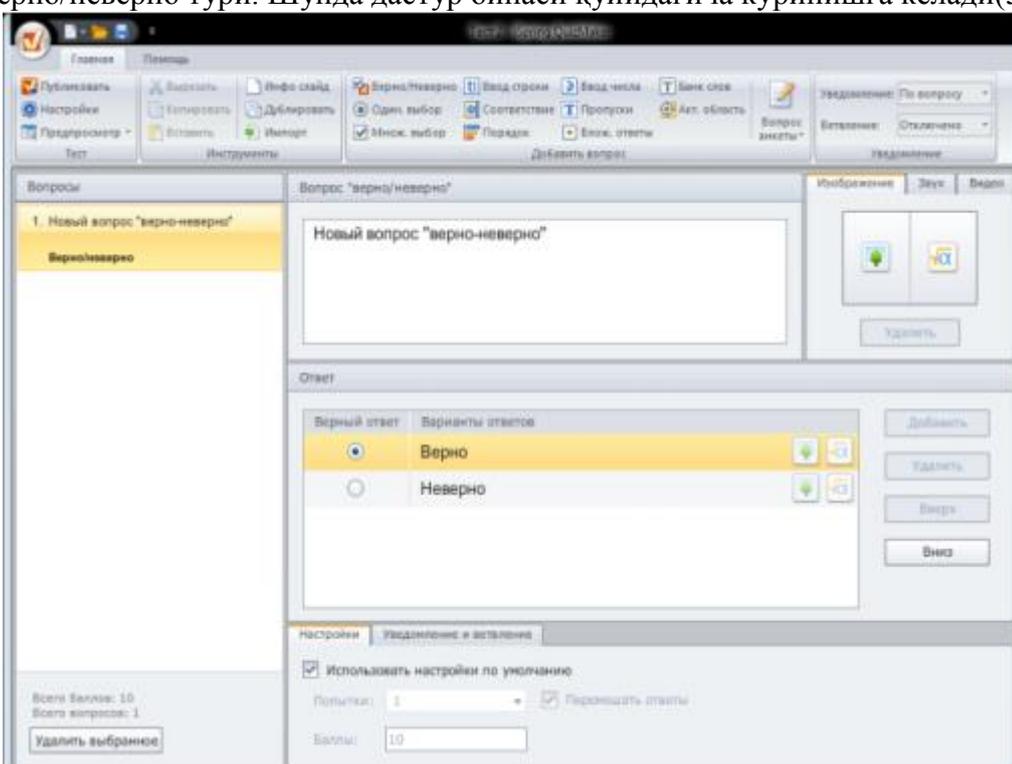
1. Верно/неверно(тўғри/нотўғри) тест тури –бунда савол берилиб *тўғри* ёки *нотўғри* жавобини танланади;
2. Одиночный выбор(битта жавобни танлаш) – бир неча вариатдан керакли жавобни танлаш;
3. Множественный выбор(бир неча жавобни танлаш);
4. Ввод строки(сатр киритиш) – жавобни сатрга киритиш йўли билан жавоб бериш;
5. Соответствие(мос келтириш) – саволларни жавобларига мос келтириб қўйишорқали жавоб бериш;
6. Порядок (тартиб) – жавобни керакли тартибга келтириб жавоб бериш;
7. Ввод числа(сонни киритиш) – сатрга савол жавбига мос сонни киритиб жавоб бериш;
8. Пропуски (тушириб қолдирилган) –тушириб қолдирилган сўзларни керакли жойга қўйиб ёзиш;
9. Вложенные ответы(жамлаган жавоблар)–жамланган жавоблар ичидан тўғри жавобни танлаш орқали жавоб бериш;
10. Банк слов(сўзлар омбори) –сўзлар омборидан керакли сўзларни тўғри кетма кетликда қўйиш орқали жавоб бериш. Бунда сўзлар омборига сўзларни ҳам киритиш керак бўлади.
11. Активная область (фаол соҳа) –расмда актив соҳани танлаб жавоб берилади. Бунда расмнинг бирор соҳасини танлаш керак бўлган савол киритилади. Тест тузишда ана шу тестлар турини танлаб унга мос саволлар бериб, жавобини ҳам киритиш керак бўлади. Мисол тариқасида информатика фанидан битта тест тузиб кўрайлик:

Расм 4. Биринчи қадам биз кўриб турганимиздек дастурда ҳамма сўзлар русчада берилган. Уларни ўзбекчага ўтказиб олишимиз ҳам мумкин. Дастурни ишчи ойнасида **Тест** бўлимидан **Настройки** бандини танлаймиз. Шунда ойна очилади (4–расм). Ойнинг чап бўлимидан **Надписи** бандини танлаймиз.

Сообщение/кнопка устунига тегмаган ҳолда **Надпись** устунига биринчи устунга берилган сўзларни мосига ўзбекча сўзларни киритиб таҳрирлашимиз мумкин. Натижада тестимиз ўзбекча кўринишга келади.

Иккинчи қадамда керакли тест турини **Добавить вопрос** бўлимидан танлаймиз. Мисол учун верно/неверно тури. Шунда дастур ойнаси қуйидагича кўринишга келади(5–расм).

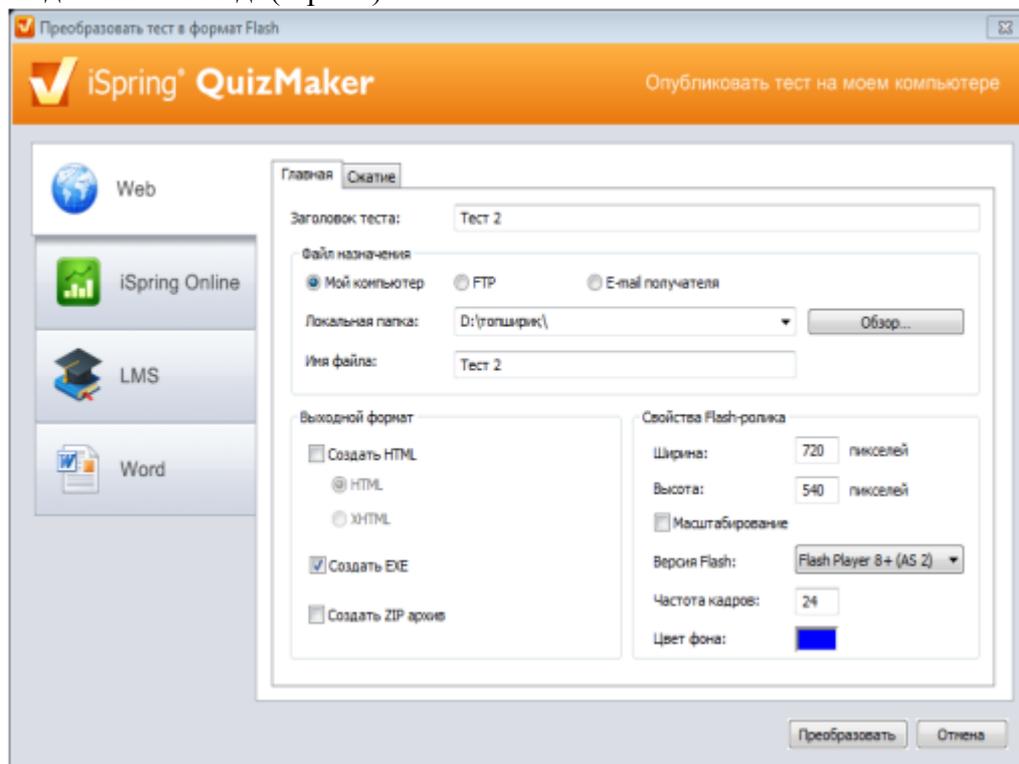

Расм 5. Ушбу ойнинг **вопрос** ойначасига савол киритиб, унга кўра **ответ** ойначасига иккита жавоб киритиб, саволга мос тўғри жавобни танлаб қўйилади. Дастур ойначасининг ўнг қисмида **Изображение**, **Звук**, **Видео** ёзуви турибди шулар ёрдамида файллардан тасвир,

формула, овоз, видеолар танлаб саволлар ҳам тузиш имконияти мавжуд. Шу тарзда ҳар хил тест турларидан танлаб тестларни яратиш мумкин.

Учинчи қадам. Тест тузиб бўлингандан сўнг уни созлаш керак бўлади. Умумий балл бериш, ҳар бир саволга неча балл бериш, тестни давомийлиги ва ҳ.к. бунинг учун яна **Настройки** бўлимига киришимиз(4-расм). Бу ойнанинг чап ойнасидаги бўлимларга кириб тестеримизни созлаб оламиз.

Тўртинчи қадам дастур ойнасининг **Тест** бўлиmidан **Публиковать** бандини танлаймиз ва натижада ойна очилади(6-расм).

Расм 6. Яратган тестимизни тўрт хил кўринишда яратишимиз мумкин. Web саҳифа, iSpring Onlain, LMS, Word саҳифаси. Ундан кейин тест форматини HTML, exe, Zip архивни танлашимиз, тестер номи, кўлланиш кўлами, сақланадиган ўрни, файл номи ва флеш-ролик хусусиятларини танлаб **Публиковать** тугмасини босамиз.

Юқорида келтирилган тестдан кўришиб турибдики, бу тест анъанавий тестларга қараганда бу тестда бир хиллик бўлмади ва талабаларга бир мунча қизиқарлироқ тарзда тестлар берилди. Ундан ташқари бу интерактив тестларни расм, овоз ва формулалар ёрдамида тестларни тузиш имконияти мавжудлиги уларни янада қизиқарли ва қолаверса талабани катта интузиазм билан ишлашга чорлайди. Оддий тестлардан чегараланган йўналишлар фойдаланиб тест назорати ўтказиши мумкин эди, мисол учун музика йўналиши талабалари учун фақат назариядан саволлар бериш мумкин эди, бу дастурда эса овозлар қўйиб ёрдамида тест тузиш имконияти борлиги бирор бир музикадан парча қўйиб саволлар тузиш имкониятини яратади. Бошқа йўналишлар;информатика, математика, физика, биология, география ва ҳ.к. лар учун ҳам жуда қизиқарли, интерактив тестлар тузиш имконияти мавжуд.

Ундан ташқари тестни компьютер тармоқлари орқали ҳам ўтказиш имконияти ва электрон почта орқали йўллаб юбориш имкониятлари мавжудлиги ҳозирги замонавий таълим талабларига ҳам жавоб бера олади

2.3. Web дастурлаш фани бўйича меъёрий ҳужжатлар ва уларни асосларини шакллантириш

Фаннинг ўқилишидан мақсад - шахсий компьютердан унумли фойдаланишда асосий дастурий восита бўлиб хизмат қилувчи Web саҳифаларни яратиш асосларини, саҳифаларни яратиш бўйича билимлар даражаси билан таъминлашдир.

Фаннинг вазифаси – кўрсатилган талаблар асосида билимларни замонавий педагогик технологияларга асосланган ҳолда ўқитиш, талабани ушбу фан бўйича олган назарий ва амалий билимларини тажриба ишини бажариш билан реал шароитга қўллаш бўйича кўникмалар ҳосил қилишдир.

Фан бўйича талабаларнинг билимига, кўникма ва малакасига қўйиладиган талаблар.

«Web дастурлаш» ўқув фанини ўзлаштириш жараёнида амалга ошириладиган масалалар доирасида бакалавр:

- Web браузерлар ва Web саҳифаларни, яратиш учун дастурий воситаларини, Web саҳифа яратиш тилларини, HTML тили. Ҳужжат ташкил қилиш. Матн киритиш, форматлаш ва ҳужжатни форматлаш. MS FrontPage дастурида саҳифалар яратиш. Тэг ва атрибутлар. Буйруқларни ёзиш ва структураси. Ранглар билан ишлаш. Харакатланувчи сатрлар яратиш. Web-тармоқларни яратишнинг умумий тамойиллари Web-дизайн. Web-дизайн яратишнинг асосий қоидаларини **билиши керак**;

– Dreamweaver HTML-редакторлари. Дастурнинг бош ойнаси. Dreamweaver ойна ва панелларини бошқариш. Web-саҳифалар билан ишлаш. Ҳужжат ойнасида ишлаш. Web-саҳифани намойиш этишнинг учта ҳолати. Macromedia Flash дастури имкониятлари. Турли хил ҳаракатларни яратиш ва ишлатиш. ActiveX элементлари. Объектлар ва хусусиятлар. Функция ва услублар. Графика, анимация, интерактивлик, товуш, flash фильмларини ишлатиш вариантлари, flash-фильмларни график форматларга утказиш, web-саҳифалар яратиш **кўникмаларига эга бўлиши керак**.

– талаба Web браузерлардан фойдаланиш ва оддий web саҳифалар яратиш. FrontPage дастурида оддий саҳифаларни яратиш технологияси. FrontPage дастурида Web дизайн. FrontPage дастурида тасвирларни ҳосил қилиш. Dreamweaver дастурида web саҳифа яратиш. Macromedia Flash дастури ва унинг имкониятлари. Macromedia Flash дастури юқори меню командалари вазифалари. Macromedia Flash дастурида турли тасвирларни яратиш. Macromedia Flash дастурида оддий анимацияларни яратиш технологияси. Тасвирларни яратиш ва ранглар билан ишлаш. Файлларни турли хил форматларда сақлаш ва бошқа дастурлар учун фойдаланиш имкониятини яратиш йўллари. Java Script тили ва уни HTML тилига боғлаш **малакаларига эга бўлиши керак**.

Фаннинг ўқув режадаги бошқа фанлар билан ўзаробоғлиқлиги ва услубий жиҳатдан узвий кетма-кетлиги. Web дастурлаш фани умумқасбий фани ҳисобланиб 4-семестрда ўқитилади. Дастурни амалга ошириш ўқув режасида режалаштирилган математик ва табиий (информатика ва ахборот технологиялари, олий математика) фанларидан, умумқасбий (дастурлаш технологияси, маълумотлар тузилмаси ва алгоритмлари, Визуал дастурлаш тиллари) фанларидан етарли билим ва кўникмаларга эга бўлишлик талаб этилади.

Фаннинг ишлаб чиқаришдаги ўрни. Ҳозирги кунда шахсий компьютердан унумли фойдаланиш ва компьютер тизимини бошқариш, электрон саҳифалар яратиш учун саҳифаларни яратиш тиллари ва дастурий воситаларини ўрганишни талаб этмоқда.

Шунинг учун информатика ва ахборот технологиялари йўналиши бўйича мутахассисларни тайёрлашда ва компьютер тизимини бошқариш ва электрон web саҳифаларни яратиш учун web дастурлаш малакаларини ҳосил қилишда фаннинг ўрни катта аҳамиятга эга.

Фанни ўқитишда замонавий ахборот ва педагогик технологияла. Олий таълим тизимида фанни ўқитиш жараёнини ташкил қилишни сифат кўрсаткичлари бўйича жаҳон мезонлари даражасига кўтариш, таълим жараёнига замонавий педагогик ва инфорацион технологияларни кенг жорий этиш методикасини яратиш долзарб вазифалардан ҳисобланади. Web дастурлаш фанини ўқитишда компьютер ва видеопректор қурилмаларидан фойдаланиб, талабаларга мавжуд операцион тизимлари ҳақидаги кўргазмали тушунтиришлар катта имкониятларни яратиб беради.

Ўқув мақсадлари педагогик жараёни ташкил этувчи қисмларининг энг муҳими, етакчиси бўлиб ҳисобланади. Педагогик жараён, ўзининг қанчалик мураккаблиги ва давомийлигидан қатъий назар, у энг аввало мақсадни аниқлашдан бошланади. Педагогик жараённинг бошқа ташкил этувчи қисмлари (тамойил, мазмун, услуб, восита, шакл) белгиланган мақсадга бўйсундилар, улар мақсадга мувофиқ ҳолда танландилар ва ўзаро уйғунлаштириладилар. Педагогик мақсад - бу педагог ва талабанинг ҳамкорликдаги фаолияти натижасини олдиндан тасаввур этишдир. Шу мақсадда машғулотларни ўтишда ҳар бир ўтиладиган мавзуларнинг аниқ мақсадларини кўрсатиш ва мавзуни ўзлаштириш натижасида олинандиган билимларни изоҳлаб ўтиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

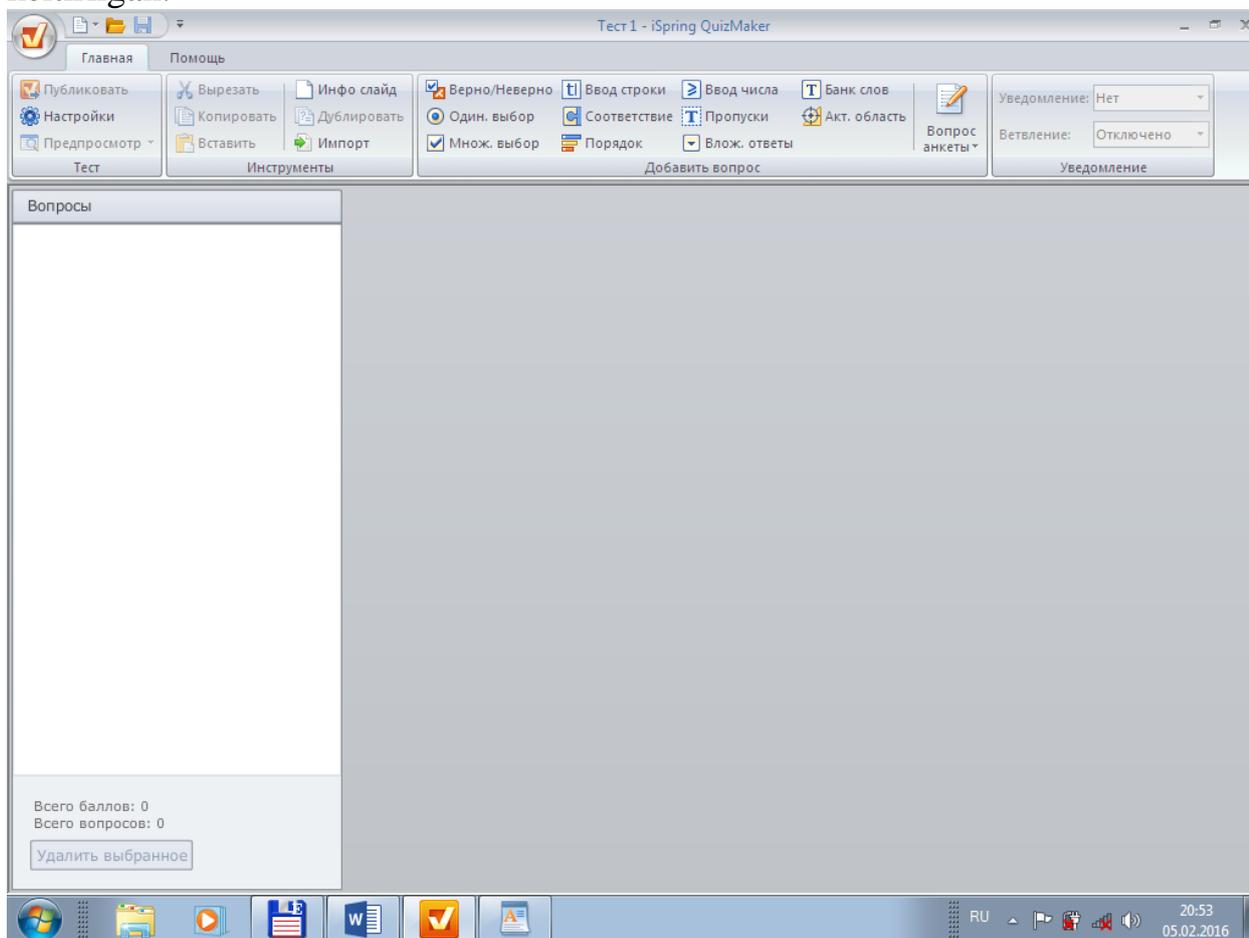
Мазкур фанни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари, педагогик ва ахборот-коммуникация технологиялари қўлланилиши назарда тутилган.

– электрон Web саҳифаларни яратишнинг дастурий воситалари/ электрон web саҳифаларни яратиш тиллари, замонавий дастурлаш бўйича маъруза ва амалий дарсларида замонавий компьютер технологиялари ёрдамида презентацион ва электрон-дидактик технологияларидан;

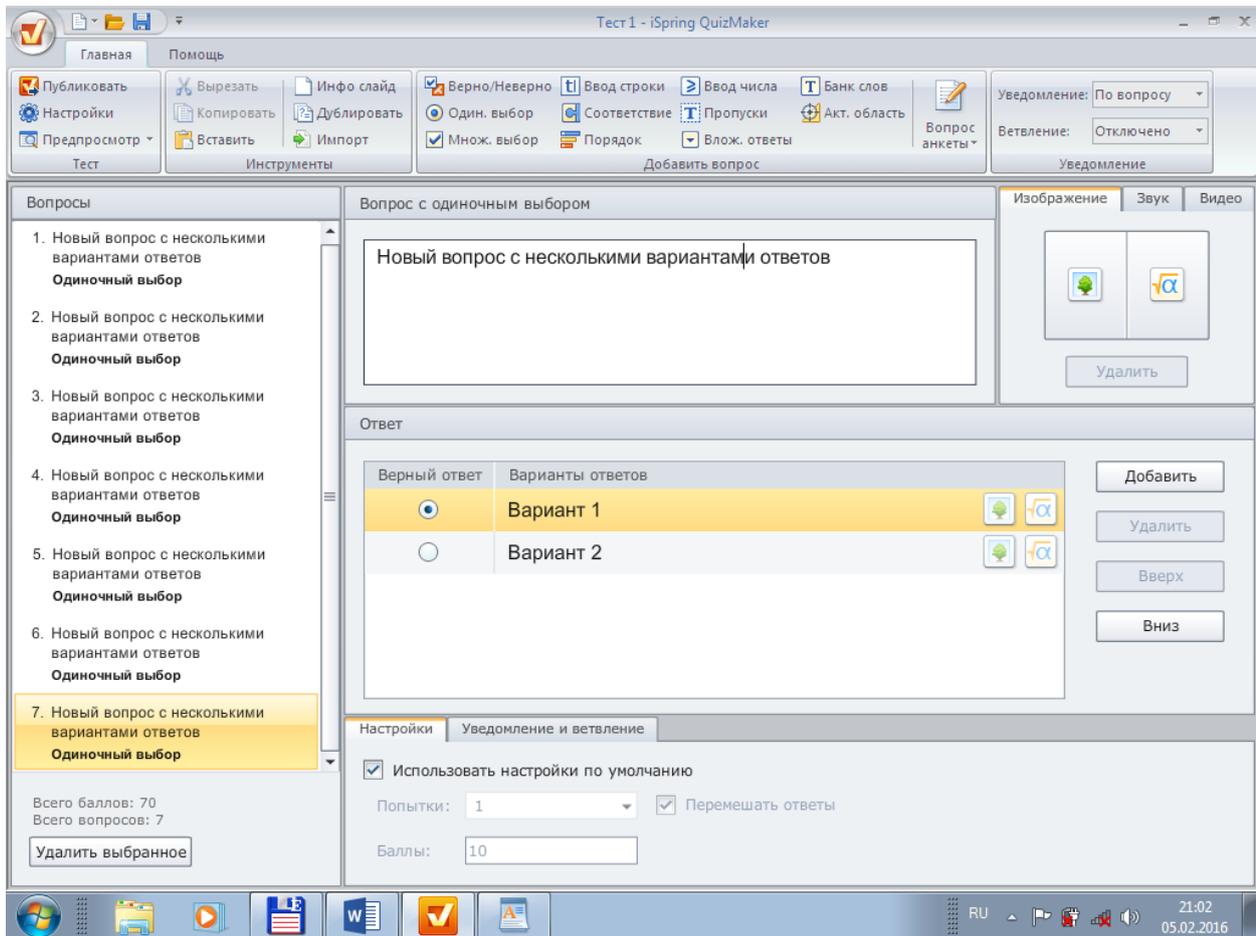
– мавжуд дастурий воситаларнинг имкониятларини ўрганиш ва улар ёрдамида электрон саҳифаларни яратиш мавзуларида ўтказиладиган амалий машғулотларда ақлий хужум, гуруҳли фикрлаш педагогик технологияларини қўллаш назарда тутилади.

2.4. Tester tizimi yaratish ketma- ketligi

Tester Tizimini yaratishda Asosiy dastur sifatida I spring Quiz maker dasturidan foydalanamiz. Quyidagi rasmda I spring quiz maker dasturining asosiy ishchi oynasi keltirilgan.

Test yaratish jarayoniga kirishamiz .Buning uchun I spring quiz maker Dasrurini “Главная” Bo`limidan “Один вибор” Bir martalik tanlovni tanlaymiz.

- Test savollari va javoblarini kiritishni boshlaymiz. Buning uchun 1 – oynada “Новый вопрос с несколькими вариантами ответов” So`zi orniga savol yozish kerak
- “Изображение” qismida Savol mazmuniga mos rasm qo`yish imkoniyatiga egamiz. Undan tashqari “Звук” Bu yerda savol mazminiga mos ovozli malumotalarni joylashtirani. “Видео” Video ma`lumotlarni joylashtirish imkoniyatiga egamiz.
- “Ответ” Javoblarni ko`rsatamiz. Javoblar soni istalgancha olish mumkun. Javoblar sonini ko`paytirish uchun “Добавит” boshish kifoya. Undan tashqari javoblar variant o`ziga rasmlar va formula yozish uchun maxsus belgilar qo`yilgan.
- “Ответ” bo`limida javoblar sonini 2 tadan ko`paytirishimiz bilan “Удалит”, “Вверх” va “Вниз” tugmachalari aktivlashsi.
- “Удалит” Kerak bo`laydigan javob variantini o`chiradi
 “Вверх” Belgilangan to`g`ri javobni yuqoriga suradi
 “Вниз” Belgilangan to`g`ri javobni pastga suradi.

Вопросы

1. Новый вопрос с несколькими вариантами ответов
Одиночный выбор
2. Новый вопрос с несколькими вариантами ответов
Одиночный выбор
3. Новый вопрос с несколькими вариантами ответов
Одиночный выбор
4. Новый вопрос с несколькими вариантами ответов
Одиночный выбор
5. Новый вопрос с несколькими вариантами ответов
Одиночный выбор
6. Новый вопрос с несколькими вариантами ответов
Одиночный выбор
7. Новый вопрос с несколькими вариантами ответов
Одиночный выбор

Всего баллов: 70
Всего вопросов: 7

Удалить выбранное

Настройки Уведомление и ветвление

Использовать настройки по умолчанию

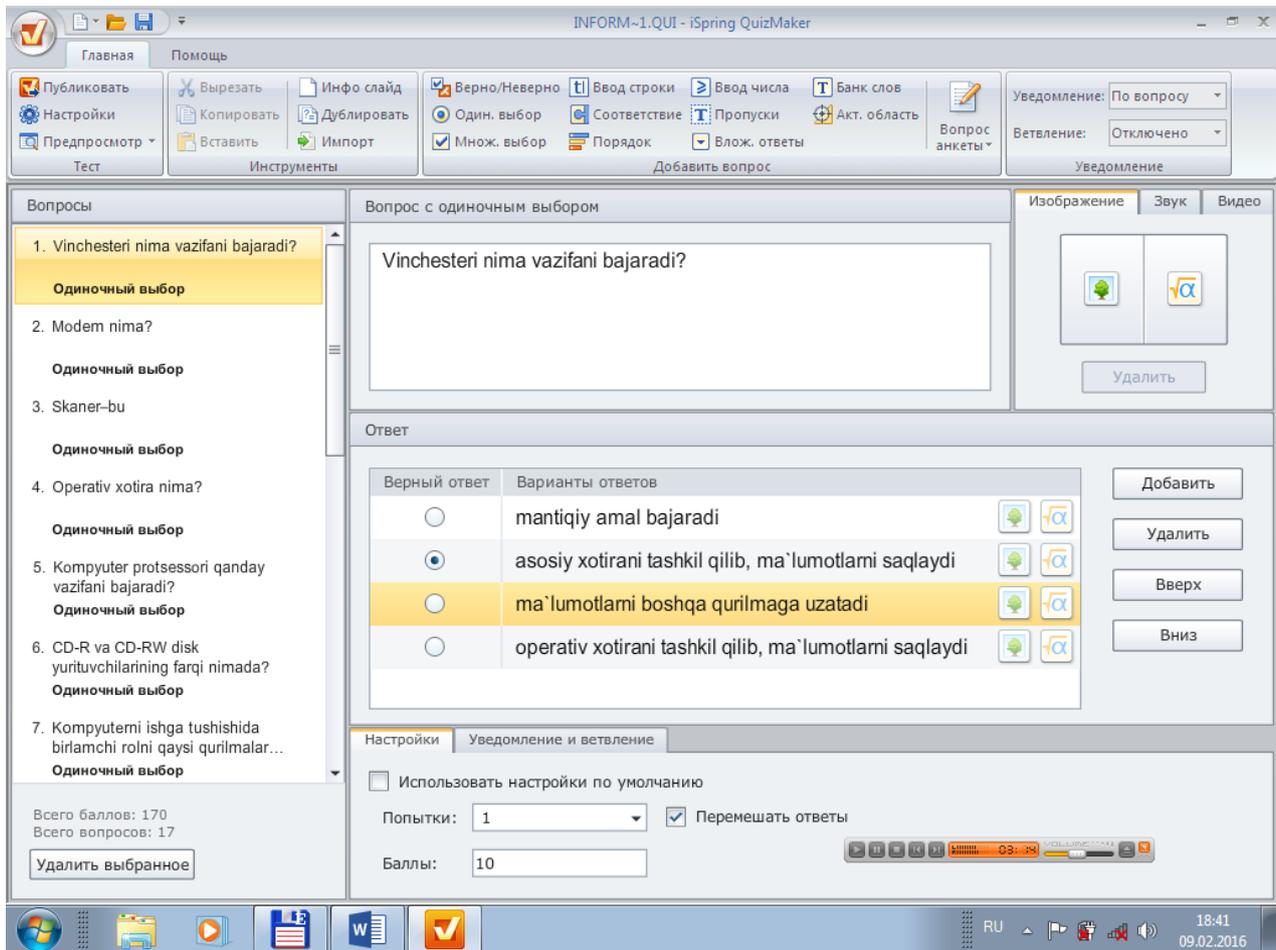
Попытки: Перемешать ответы

Баллы:

Kiritilgan savollar to`plamini Asosiy oynakni chap qismida joylashgan “Вопросы” Qismida aks ettiriladi.

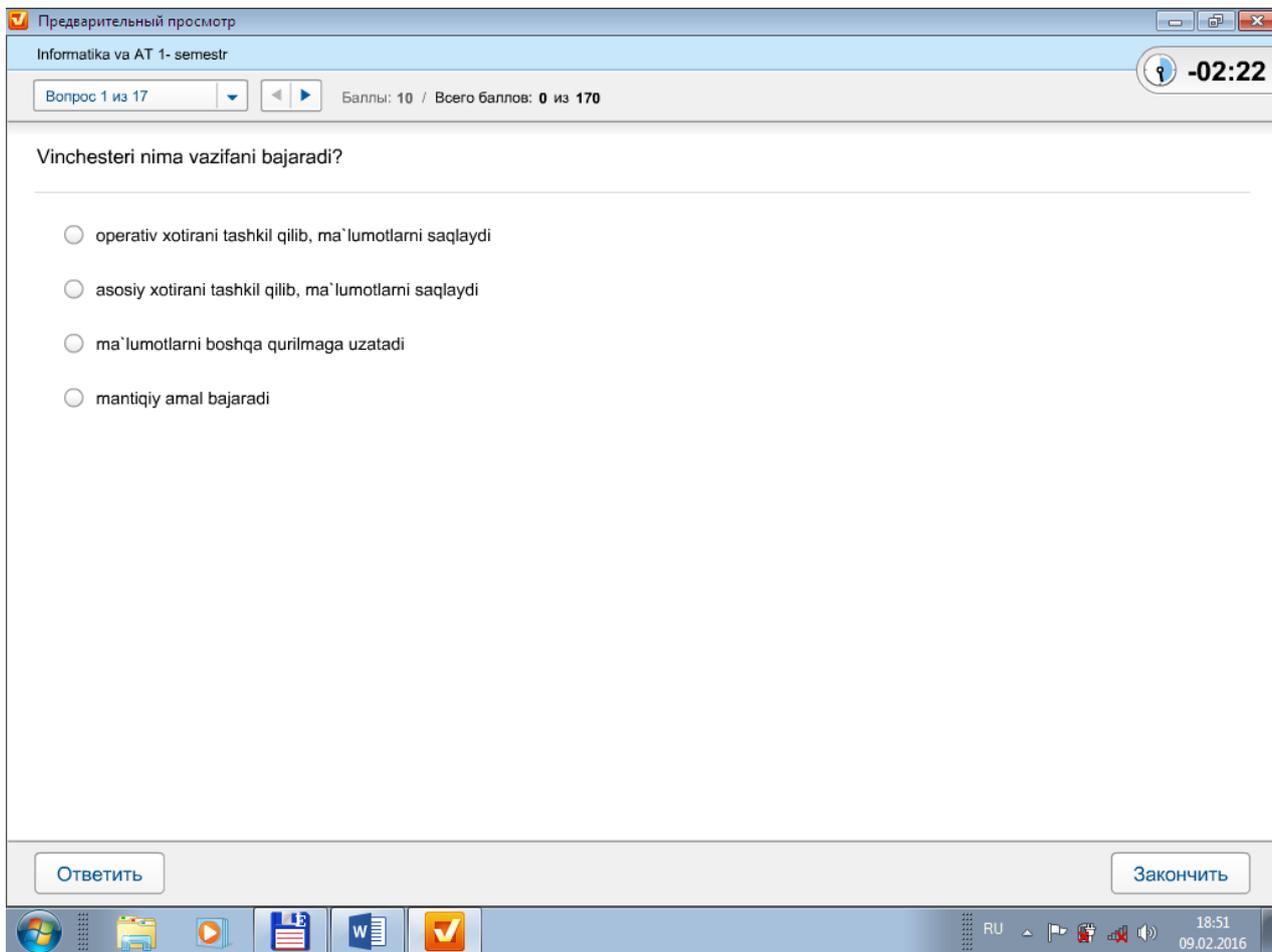
Bu bo`limni past qismida Barcha savollar va Umumiy bal joylashgan.Savollarni o`cherish uchun savolni belgilab “Удалит выбранное” tugmachasi bosiladi.

Yuqorida ko`rsatilgan qismda Tanlash imkoniyati ,har bir savol uchun ballar ,Savollar ketma-ketligi keltirilgan.

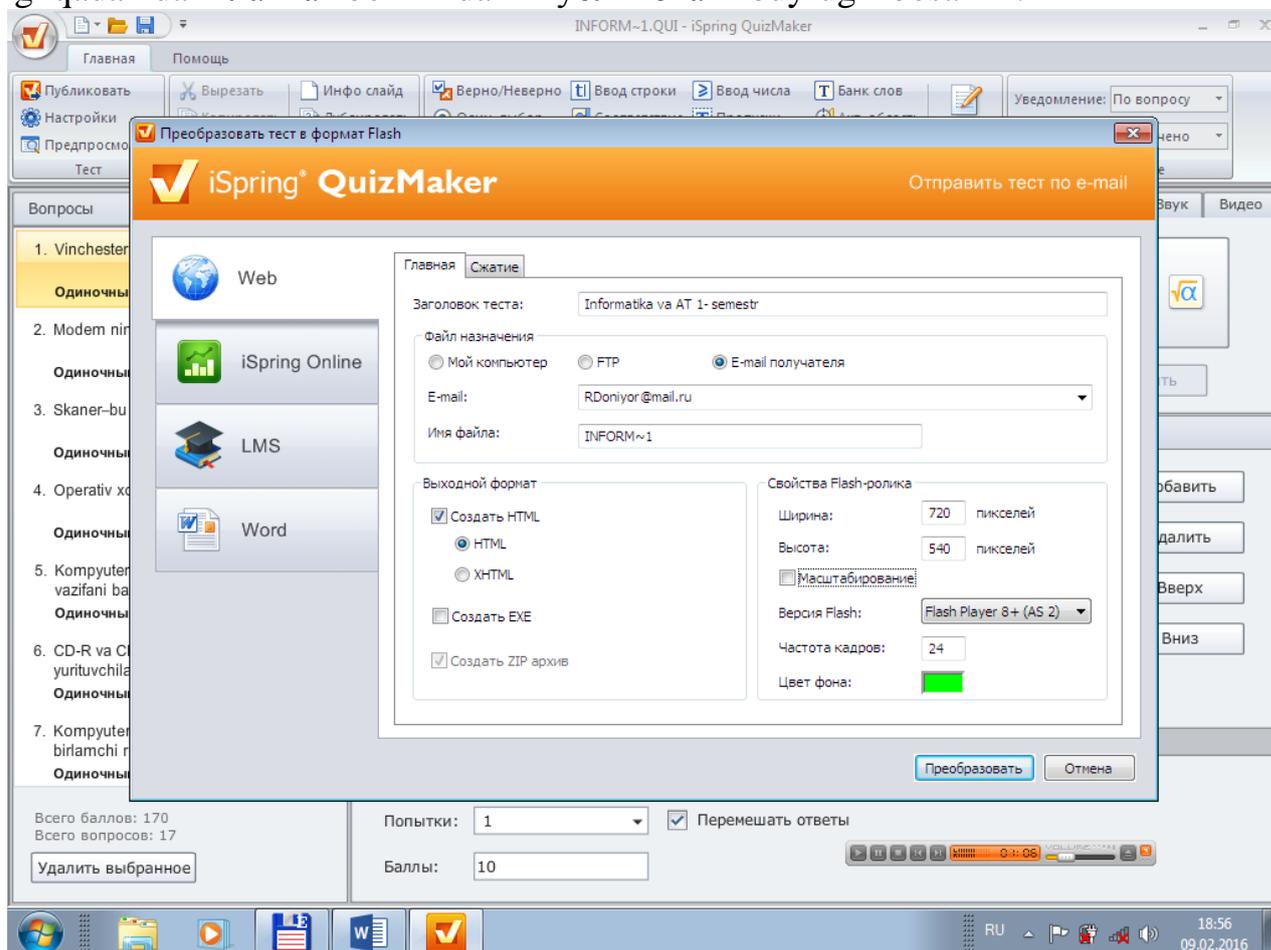
Yuqoridagi oynada test variantlarini kiritib test javob variantlari joylangan shakli k`orsatildi.

Test kiritish yakunlangach tuzilgan testni ko`rish uchun asosiy menyular qatoridagi Главная bo`limidan Предпросмотр tanlash kerak undan keyingi qadam quyidagicha natija beradi.

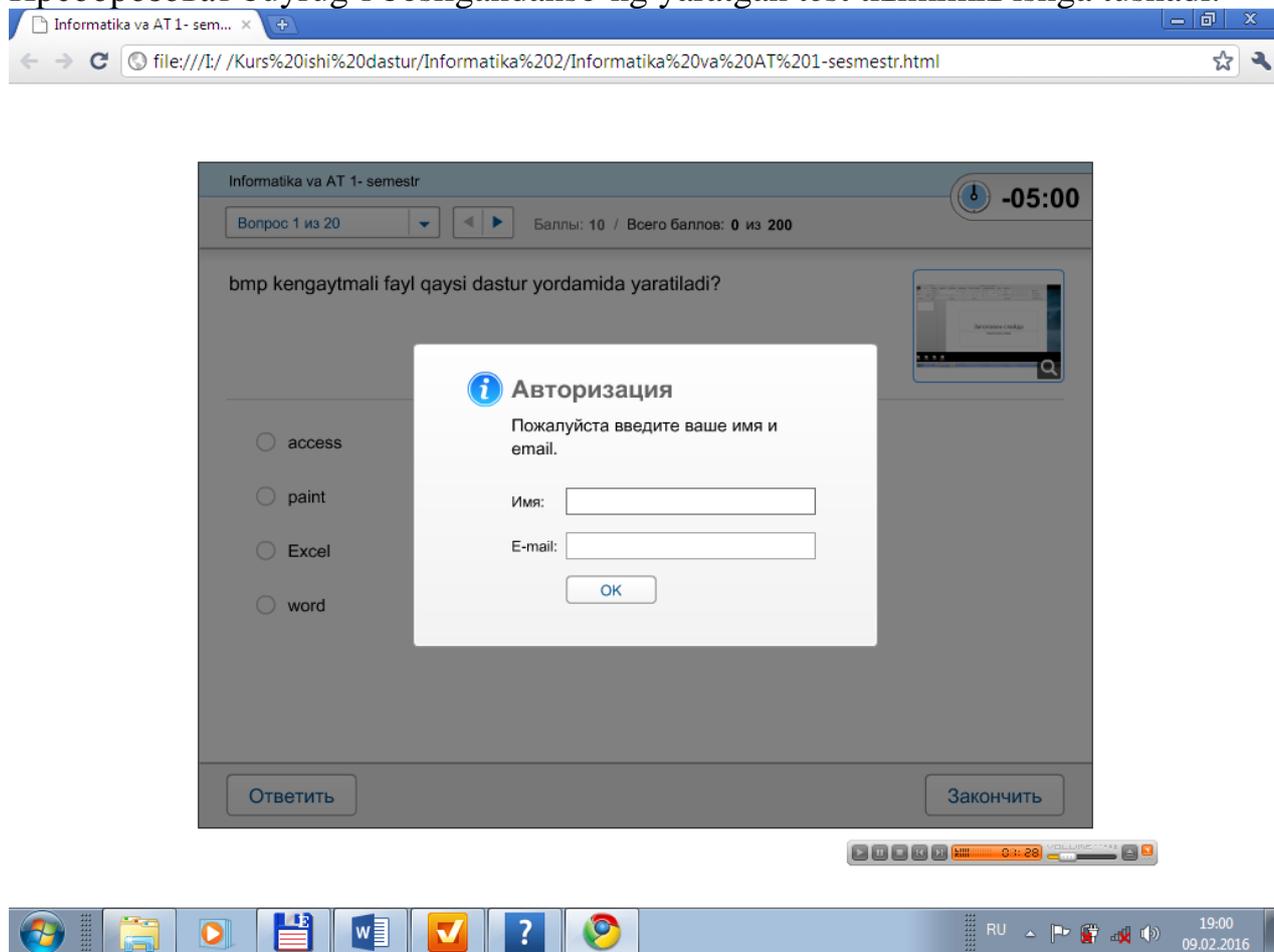

Bu tuzilgan testlarni tayyor holatga kelgan qismi.

Keyingi qadamda Главная bo`limidan Опубликовать buyrug`I bosamiz.

Преобразоват buyrug`i bosilgandanso`ng yaratgan test tizimimiz ishga tushadi.

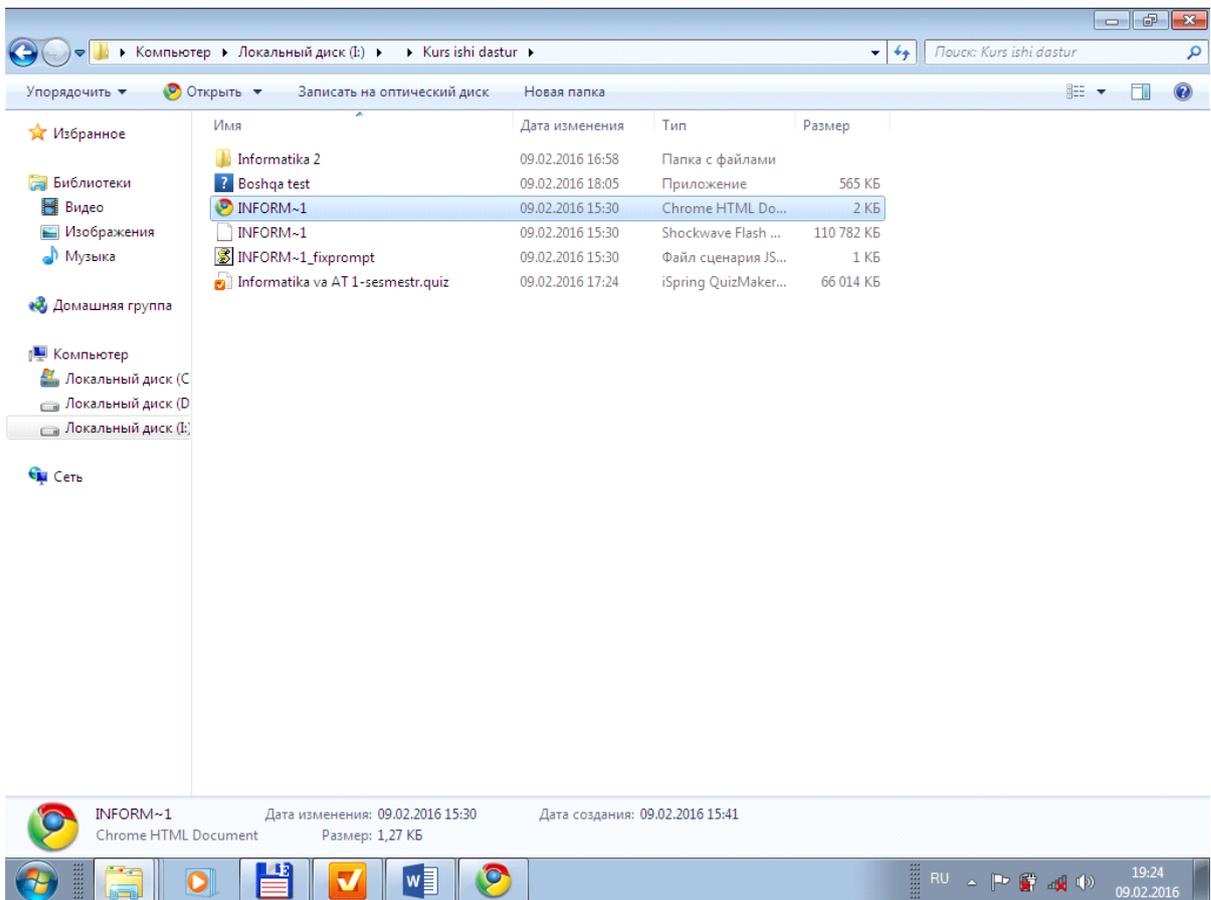
2.5 Dasturdan foydalanish yo`riqnomasi

Kasb Ta`limi (Informatika va AT) yo`naloshida o`qitiladigan "Informatika va AT" fani uchun tester tizimini yaratish mavzusi bo`yicha tuzilgan test tizimidan foydalanish yo`riqnomasi quyidagicha:

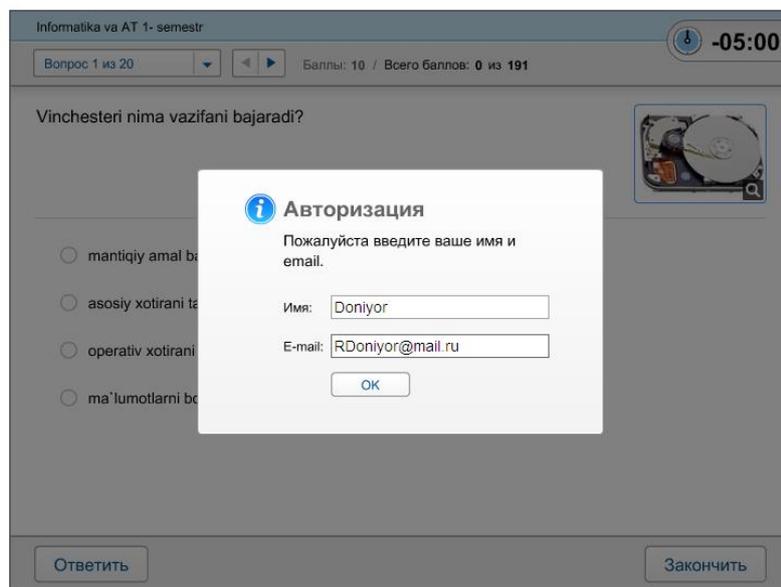
Tuzilgan tester tizimini isga tushirish uchun kamyuterda I spring Quiz maker dasturi sozlangan bo`ishi kerak.

Test dasturi saqlangan joydan test tizimini ishda tushuramiz;

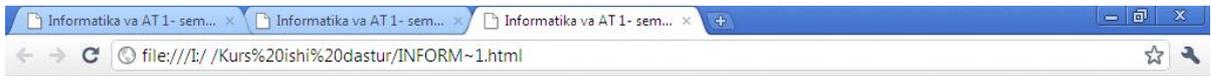
Dasturni oonlayn tarzuda bajarish uchun Internet brauzerlari yordamida ochiladi.

Dasturni yuklagandan so`ng foydalanuvchi nomi va electron pochta si taqdim etilgandan so`ng dastur ishga tushadi.

Kerakli ma`lumotlar kiritilgandan so`ng dastur o`z ishini boshlaydi.

Informatika va AT 1- semestr -04:31

Вопрос 10 из 20 ▶ ◀ Баллы: 10 / Всего баллов: 0 из 191

Kompyuterlarda ishlatiladigan dasturlar

- kompyuter uchun ishlatiladigan dasturlar
- foydalanuvchi dasturlar
- foydalanilayotgan dasturlar
- kompyuterni tashkil qiluvchi dasturlar

Компьютерная помощь (495) 649-08-92

00:06:06 / 00:11:42

Ответить Закончить

Shundan so`ng dasturdan foydalanishimiz mumkun.

3-bob. iSpring QuizMaker дастурида Web дастурлаш фанидан мультимедиа воситали даражали тестлар мажмуасини ишлаб чиқиш

3.1. Web дастурлаш фанидан мавзулар кесимида тестлар комплексини ишлаб чиқиш

iSpring QuizMaker дастурида Web дастурлаш фанидан тестлар комплексини ишлаб чиқишдан олдин модуллар бўйича тестларни ишлаб чиқамиз. Бунинг учун уқув дастуридаги келтириб ўтилган моделлар бўйича тестлар комплексини қуйидаги йўналишларда ишлаб чиқамиз:

HTML тилига оид тестлар тўплами:

"checkbox" компонент и нима мақсадда қўлланилади	Матнни киритиш учун	*Бирор сатрни танлаш ёки танламаслик учун	Матнни чақариш учун	Рўйхат хосил қилиш учун	2
... сатри нима иш бажаради?	шрифт рангини белгилайди	шрифт ўлчамини белгилайди	жадвал ўрнини белгилаш	*шрифт ранги ва ўлчамини ўрнантиш	4
<Frame src="a.htm" name="frame-a"> сатри	*a.htm саҳифани frame-a номли фреймга юклаш	a.htm номли фреймни ташкил қилиш	frame-a номли a.htm файлини ташкил қилиш	frame-a файлини ташкил қилиш	1

	нима иш бажаради?					
	<h4>...</h4> сатри нимани англатади?	*сарлавха ўлчамини белгилаш	жадвал чизиғи қалинлигини белгилаш	курсорни янги сатрга ўрнатиш	бундай буйруқ мавжуд эмас	1
	<input type="text"> буйруғининг вази фаси	Формада" text" матнини чиқариш	*Формада матнни киритиш учун майдон	Формада рўйхатни хосил қилиш	Формада матн турини аниқлаш	2
	<table bgcolor="rang">...</table> сатри нима иш бажаради?	жадвал чегарасининг рангини ўрнатади	*жадвал фонининг рангини ўрнатади	жадвалдаги ёзувларнинг рангини ўрнатади	жадвалнинг ички чизиқлари рангини ўрнатади	2
	<table border="15"> сатри нимани англатади?	шрифт ўлчамини белгилаш	*жадвал чизиғи каллинининг белгилаш	курсорни янги сатрга ўрнатиш	бундай буйруқ мавжуд эмас	2
	Hover Button тугмаси мулоқот ойнасида бирор файлга	Button Text	*Link To	Effect	Effect color	2

	ишорат қа йси майдонда қўйилади?					
	HTML (Hyper Text Markup Language) бу ...	*WEB- саҳифа	дастурлаш тили транслятор и	интернет даги сервер	Microsoft Word файли	1
	HTML тили харакатга мос келувчи буйруқ теглар тўпламида н иборат.	begin...en d	*<...>...</... >	while...do	<.../>	2
	HTML тилида бошқа скриптлар дан фойдалани ш учун (масалан, JavaScript) қайси буйруқдан фойдалани лади?	*<script language ="JavaScri pt"ftype ="" ">...</scri pt>	<script ="JavaScri pt"ftype="" >...</script >	<language ="JavaSc ript"ftyp e="" ">...</scri pt>	<script language ="JavaSc ript"fty pe="">... </script language >	1

	HTML тилида ёрдамида ишорат қўйиш қандай амалга оширилади?	* <ahref=" ">...	<ahref="" >...</ahref>	<href="" >...</href>	</a href="" >...<a >	1
	HTML тилида жадвал ташкил қилиш учун қўлланиладиган тэг буйруғини тўғри ёзилишини кўрсатинг.	* <table >...</table >	<table >...<table >	<table border>...</tableborder >	</table >...<table >	1

Браузер дастурларга оид тестлар тўплами:

1.	Internet Explorer да адреслар катори бу...	Электрон почтани очиш	Интернетдан маълумот кидириш	Маълумотларни жўнатиш	*Бирор бир сайтга кириш учун кўрсатиладиган йўл	4
2.	Internet Explorer даги саҳифа қандай қилиб Microsoft Word документига ўтказилади?	*Internet Explorer дан олиш:Правка / Выделить всеПравка / КопироватMicrosoft Word документига жойлаш: Правка / Вставить	Internet Explorer дан олиш: Вид / Вуделить все Вид / КопироватMicrosoft Word документига жойлаш: Вид / Вставить	Internet Explorer дан олиш: Вид / КопироватMicrosoft Word документига жойлаш: Вид / Вставить	Internet Explorer дан олиш: Сервис / Копироват Microsoft Word документига жойлаш: Сервис/ Вставить	1
3.	Internet га асос солиниши қайси давлатда, қайси йилларга тўғри келади?	*1969 йил АКШ	1984 йил Япония	1969 йил Англия	1950 йил АКШ	1

4.	Internet га боғланиш турларини кўрсатинг.	Тўғридан – тўғри, Радио канали орқали, Провайдер орқали	Одий телефон тармоқлар ида стандарт модем ёрдамида.	Радио канали орқали, Провайдер орқали	*Тўғридан – тўғри, Одий телефон тармоқларида стандарт модем ёрдамида, Радио канали орқали	4
5.	Internet нима?	Локал компьютер тармоғи.	Минтакавий тармоқ.	Банклар аро тармоқ.	*Бутун дунё бўйлаб улкан компьютер тармоғи.	4
6.	Internetда ишлаш учун қандай дастурдан фойдаланилади .	*Internet Explorer	Microsoft Access	Windows Commander	Microsoft Word	1
7.	Intranet тушунчаси нимани англатади?	Бутун дунё тармоқларининг бирлашуви	*Маълум бир ҳудуд ёки бинодаги тармоқларнинг бирлашуви	Маълум отларни ШЭХМ да сақлаш	Икки компьютерни ўзаро боғланиши	2

WEB саҳифага оид тестлар:

8.	WEB саҳифа бу...	*Серверда сақланаётган HTML хужжатлар	Тармоқ бўйича сақланаётган барча хужжатлар.	Фойдаланувчининг сақланаётган хужжатлари	Дастур маҳсулотларининг менюси	1
9.	Web саҳифадаги барча шрифтларнинг рангини ўзгартириш	* <basefont color="color">		<color="color">	<body color="color">	1

	қайси буйруқ асосида амалга оширилади ?					
10.	Web саҳифаларнинг файл кенгайтмаси қайси қатorda тўғри кўрсатилган ?	.doc, .html, .jsp	*.htm, .html	.xls, .ppt	.html, .avi	2
11.	Web технологиясига асос солган биринчи олим ким?	*Бернер Ли	Паскаль	Н. Вирт	Билл Гейс	1
12.	Агар дастурни ёзиш давомида матнни жойлашуви кўрсатилмаса, одатда браузерлар бундай матнларни	*чапдан	ўнгдан	марказдан	чап ва ўнгдан	1

	экраннынг қ айси қисми га текислаб хосил қилад и.					
--	---	--	--	--	--	--

Қолган тестлар комплексини битирув малакавий ишининг 2-иловаси орқали танлаб олиш мумкин.

3.2. iSpring QuizMaker дастурида Web дастурлаш фанидан мультимедиа воситали даражали тестлар мажмуасини яратиш технологияси

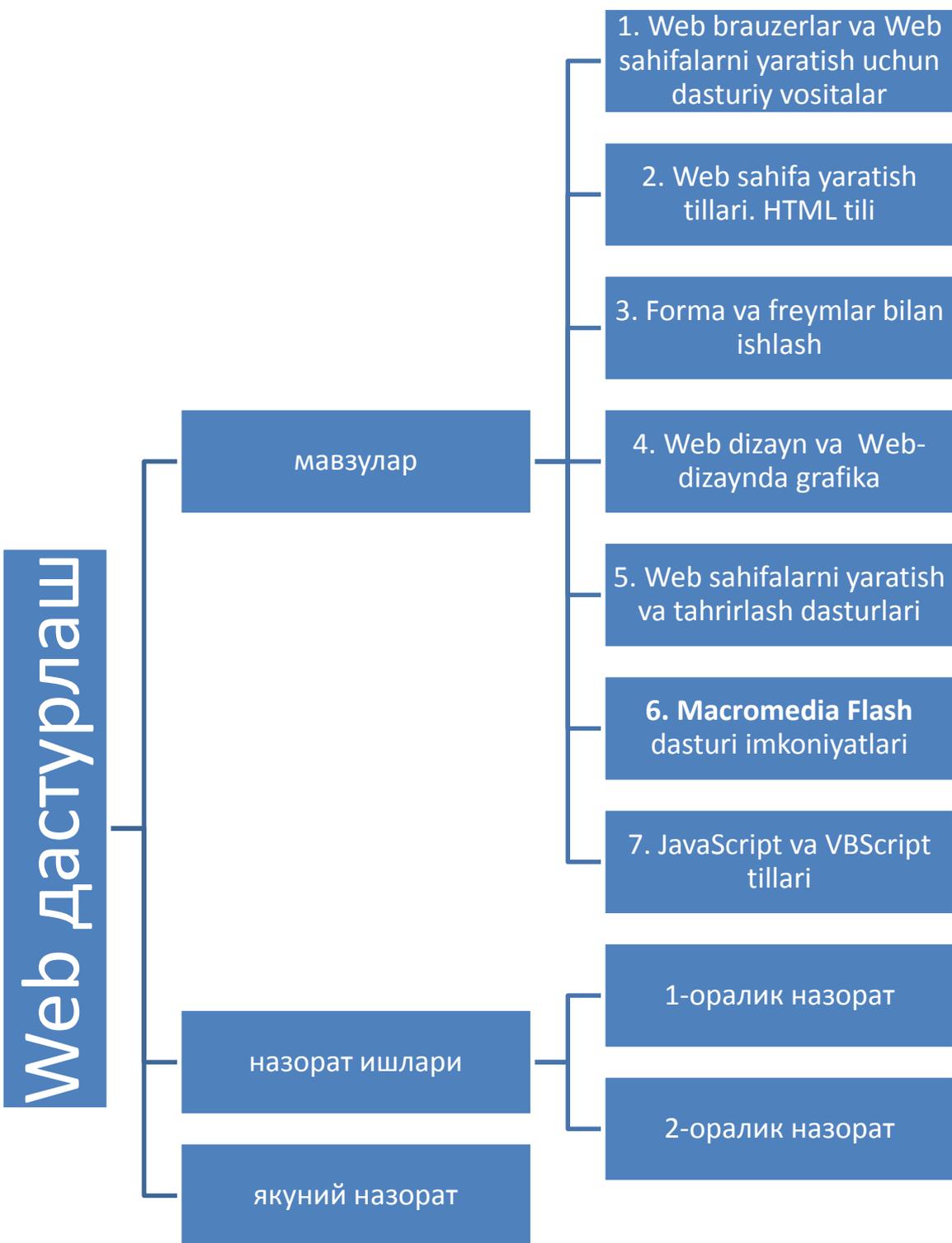
Биз юқоридаги бўлимларда iSpring QuizMaker дастурида Web дастурлаш фанидан тестлар комплексини ишлаб чиқиш бўйича бошлангич маълумотларни шакллантириб олдик. Шунингдек, мавзулар кетма-кетлигида тестларнинг ўзини ҳам шакллантириб олдик. Энди, шу тестларни мавзулар бўйича автоматик талабалар томонидан топширилишини ташкиллаштириб оламиз.

Маълумки, фан бўйича ўтиладиган мавзулар сони еттитани ташкил қилади. Бу мавзулар куйидагиларни тақиш қилади:

1. Web brauzerlar va Web sahifalarni yaratish uchun dasturiy vositalar
2. Web sahifa yaratish tillari. HTML tili
3. Forma va freymlar bilan ishlash
4. Web dizayn va Web-dizaynda grafika
5. Web sahifalarni yaratish va tahrirlash dasturlari
6. Macromedia Flash dasturi imkoniyatlari
7. JavaScript va VBScript tillari

Шунингдек, фан бўйича ўтказиладиган оралиқ назоратлар сони 2 та ва якуний назорат ишидан иборат бўлади.

Бу маълумотларга асосланган ҳолда куйидаги схемани ташкиллаштириш оламиз.

Бу келтириб ўтилган схема яратиладиган тестлар комплекси дастурининг асосий ишчи схемасини ташкил қилади.
Яратиладиган дастуримизни Macromedia flash дастуридан фойдаланган ҳолда яратиб оламиз.

3.3. Ўқув машғулотларида яратилган дастурий маҳсулотдан фойдаланиш бўйича йўриқнома ишлаб чиқиш

3.4. Ўқув машғулотларида дастурий маҳсулотдан фойдаланиш ва унинг самарадорлигини баҳолаш

Узлуксиз таълим тизимида электрон ахборот таълим ресурсларини (ЭАТР) яратиш ҳозирги вақтда долзарб масалалардан бири ҳисобланади. Биз бу мақоламизда электрон ахборот таълим ресурсларини яратиш имкониятини берувчи айрим дастурий таъминотлар таҳлилини келтирамиз. Мақолада келтирилган дастурий таъминотлар узлуксиз таълим тизимида электрон ахборот таълим ресурсларини яратиш ниятида бўлган фойдаланувчилар учун фойдали бўлади деган умиддамиз.

Дастурий таъминотлар таҳлилини баён этишдан олдин, ЭАТ ресурсларига нималар киришини кўрсатиб утайлик.

ЭАТ ресурсларига фан буйича яратилган электрон дарслик, ўқув қўлланма, методик кўрсатмалар, мультимедияли воситалар, маълумотномалар ва луғатлар, гиперматнлар, электрон тестлар ва топшириқлар ҳамда шунга ўхшаш талабанинг мустақил билим олишини таъминловчи, ўрганишга қизиқиш уйғотувчи ресурслар киради[1]. Юқорида келтирилган ресурсларга қўшимча сифатида педагогик дастурий воситалар, видео ва аудио маърузалар, виртуал лаборатория стендлари, интерактив плакатларни киритиш мумкин.

ЭАТ ресурсларини яратишда кенг ишлатилиб келинаётган дастурий таъминотлардан бири Ispring дастури ҳисобланади[2]. Одатда, тақдимотни ўтказишга тайёрланиш жараёнида аксарият ҳолларда Microsoft – PowerPoint дастурий таъминотидан фойдаланилади. Аммо бундай тақдимотлар фақат мазкур маҳсулот форматидагина бўлиши мумкин (ppt, pptx). Ҳозирги вақтда интернет технологияларининг ривожланиши ва ўз навбатида масофали таълим турининг пайдо бўлиши натижасида тақдимот файлларини интернет браузерининг ўзида онлайн равишда тўғридан тўғри кўриш учун flash (swf) форматида ёки HTML 5 технологияси асосида яратилган файл бўлиши керак. Ҳозирга келиб, PowerPoint дастурида тайёрланган тақдимотдан flash-ролик шакллантириш имкониятини берувчи дастурлар яратилган.

Ispring

Маҳсулот iSpring деб номланади(1-расм) ва iSpring Free, iSpring PRO ва iSpring Presenter каби вариантларга эга[2]. Мустақил экспертларнинг фикрига кўра, бугунги кунда мазкур маҳсулот тезлиги, бир форматдан блшқа форматга конвертациялаш сифати ва опциялар сонига кўра энг яхшиларидан бири ҳисобланади. iSpring нафақа flash-тақдимотларни яратишга, балки таълим жараёнида қўлланилиши мумкин бўлган роликлар тайёрлашда, хусусан, уларга турли шаклдаги сўровлар, электрон тестларни ҳам киритган ҳолда ўзаро интерактив боғланиш имкониятини ҳам беради.

iSpring куйидаги имкониятлари мавжуд:

- Тақдимот файлларини бир неча (exe, swf, html) форматларда конвертациялаш имконияти;
- Тақдимот контентига ташқи ресурсларни (аудио, видео ёки flash файлларни) киритиш имконияти;
- Тақдимот контентини муҳофаза қилиш: парол ёрдамида кўра олиш, тақдимотга “ҳимоя белги”си қўйиш, тақдимотнинг фақат рухсат этилган доменлардагина “айлантирилиши”;
- Видео қўшиш ва уни анимациялар билан синхронлаштириш;
- Электрон тест(назорат)ларини яратиш ва натижаларини электрон почтага ёки масофавий ўқитиш тизимига (LMS) узатиб бериш имкониятини берадиган интерактив матнлар яратиш учун восита ўрнатилган (Quiz тугмачаси);
- масофавий ўқитиш тизимида фойдаланиш учун SCORM/AICC-модель келувчи курсларини яратиш;
- тақдимотнинг дастур даражасида айлантриш учун ActionScript API;
- Видеотасвирни ёзиш ва уни тақдимот билан синхронлаштириш;

YouTube га жойлаштирилган роликларни тақдимот таркибига киритиш имконияти.

ЭАТ ресурслари ичида кирувчи маълумотномалар ва луғатларни яратиш учун iSpring Kinetics дастурини келтириш мумкин.

iSpring Kinetics қуйидаги асосий имкониятлари мавжуд:

- Бирор бир фан бўйича электрон кўринишдаги қўлай бўлган глоссарий, маълумотнома ёки луғат яратиш;
- Вақт шкаласини яратиш
- 3 ўлчовли китоб яратиш;

FAQ яратиш мумкин.

ЭАТ ресурслари ичида қирувчи электрон назорат турларини яратиш учун iSpring QuizMaker дастурини келтириш мумкин.

iSpring QuizMaker қуйидаги асосий имкониятлари мавжуд (3-расм):

- Тармоқланган тестлар яратиш имконияти (адаптацијаштирилган тестларни яратиш) имконияти;
- Икки, уч, тўрт ёки беш жавобли ёпиқ тест топшириқлари, улардан бири тўғри, иккитаси ҳақиқатга яқинроқ туридаги топшириқлари.
- Бир неча тўғри жавобли ёпиқ тест топшириқлари.
- Очиқ тест топшириқлари.
- Ўхшашликни аниқлашга йўналтирилган топшириқлари

Тўғри кетма-кетликни аниқлашга мўлжалланган топшириқлари ни яратиш имконияти

Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги

4.1. Elektron didaktik vositalar yaratishda kompyuter bilan ishlash vaqtida insonning charchash sabablari

Ma'lumki kundalik hayotimizni shahsiy kompyutersiz tasavvur qilish qiyin. Shahsiy kompyuterlar hozirgi kunda hayotimizning barcha tarmoqlariga kirib kelgan va muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda. Ammo har bir qurilmadan foydalanishda havfsizlik talablariga rioya qilish bu hayot talabi. Shahsiy kompyuterlardan foydalanishda ham havfsizlik qoidalariga rioya qilish bu kishi organizmini turli havfli omillardan zarar topishi yoki jarohatlanishini oldini oladi. Eng avvalo kompyuterlardan foydalanishda ular uchun sanitariya va gigiena talablariga mos holda bino tanlash va ularni yongin havfsizligi vositalari, birinchi tibbiy yordam qutichalari bilan jihozlash maqsadga muvofiqdir. O'zbekiston Respublikasi Mehnat va aholini ijtimoiy himoya hamda Sog'liqni saqlash vazirliklari tomonidan belgilangan talablar asosida, kompyuterlardan professional foydalanuvchilar ishga kirishdan oldin va davriy ravishda meditsina ko'riklaridan o'tishlari shart. Homilador va emizikli farzandi bor ayollar uchun kompyuterda ishlash zararli. Ish o'rinini to'g'ri tashkil qilish, kishilarni turli kasbiy kasllanishlarga yo'liqishini oldini olishda asosiy omil bo'lib hisoblanadi. Shunday qilib, ishlab chiqarishda havfsiz va zararsiz mehnat sharoitini yaratish, har bir rahbar va mas'ul hodimning vazifasi bo'lib, bunda nafaqat kishilarga sog'lom ish muhiti yaratiladi, balki ishlab chiqarishda samaradorlikni oshishiga ham olib keladi. Zamonaviy avtomatlashtirilgan ishlab chiqarishda inson operatorning psixologiya va fiziologiyasi asosiy rolni egallaydi. Ishlab chiqarishda mehnat sharoitini yaxshilash va ilmiy asosda aniqlash, mehnatni to'g'ri ishlash maromini ta'minlash, mehnat tartibi va dam olishni tashkil qilish zarur.

Kompyuter bilan ishlash vaqtida inson quyidagi faktorlardan charchaydi:

- Ekranni yorug'ligi;
- Kontrast va fon o'rtasidagi aniqligi;
- Kompyuterda ishlash paytidagi issiqlikdan nurlanishi;
- Kompyuterda nurlanishning insonga ta'siri;
- Kompyuter buzug'ligi.

Display bilan ishlaydigan EHM operatorlarida asosan, bosh og'rishi, bel, elka, orqa og'rishi, ko'z charchashi kuzatiladi.

4.2. Mashg'ulotlarni tashkil etishda kompyuter xonasi va operatorning ishchi joyini tashkil etish talablari

Компьютер хонасига қўйиладиган талаблар. Хонани шифти оқ кўк фон билан оқланиши ва деворлари эса яшил рангга оқланиши керак. Бу ранглар офтоб нурланишини бизга ранг иқлимини яратиб беради. Хоналарга қўйилган талаблар ишчи муҳит ишчининг (оператор) иш жойи ташқи муҳит факторлари йиғиндиси бўлиб улар қуйидаги ишлардан иборат: физик, химик, биологик, ахборот, социал – психологик

ва эстетик факторлар ташки муҳит хоссалари бўлиб операторга таъсир этади. Ишчи муҳит турлича бўлиши мумкин: иш жойида ҳаёт фаолиятини таъминловчи воситалар операторнинг талаб этилган меҳнат қобилияти шароитини ҳосил қилади ва уни ноҳуш факторлар таъсиридан ҳимоя қилади.

Ходимлар самарали фаолият кўрсатиш учун шароит яратиш ва техник воситаларни ишлаш учун хоналар ёруғ, тоза, товуш ва тебранишдан изоляцияланган ҳолатда лойиҳаланади. Шкаф ва деворлар товуш ютувчи плиткалар билан қопланиши мақсадга мувофиқдир.

Хона ҳарорати оптимал ҳароратда 21-23°C да оптимал намлик 40-60 %, чанг концентрацияси 0,2 Мг/м³ дан ва чанг максимал заррача ўлчаш 3 Мк дан ошмаслиги лозим. Хоналарда бундай шароитни ушлаб туриш мақсадида, хоналарни ҳаво алмаштириб туриш кўзда тутилади.

Операторнинг ишчи жойини ташкил этиш. Операторнинг камфорт ишлашига операторнинг иш жойини ташкил этилганлиги, ахборотнинг кўрсатиш манбаи ва машинанинг бошқариш органлари таъсир кўрсатади. Улар шовқин чиқармаслиги ва иш жараёнида дискомфорт ҳисини уйғотмаслиги, инсон учун максимал қулай бўлиши керак. ЭХМ оператори камфорт шароит билан таъминлашнинг асосий йўли уни ишчи жойини ташкилаш киради. Бунда ҳар нарсага эътибор бериши керак кўзга кўринмаган кичкина нарса ҳам узоқ вақт давомидаги жараёндан кейин дискомфорт келтириб чиқариши мумкин ва касаликларга олиб келиши мумкин. Операторнинг узоқ вақт давомида монитор ортида ўтириши натижасида кўриш апаратининг зўриқиши, ишдан қониқмаслик, бош оғриғи, бузилиши чарчоқ ва кўз, бўйин, бел, қўларда оғриклар сезила бошланади. ЭХМ операторининг иш жойи дейилганда техник манбалар ва ёрдамчи қурилмалар билан жиҳозланган конкрет ишлаб чиқариш масаларни ечишга мўлжалланган “оператор – одам” иш фаолияти билан шуғулланадиган ҳудуд тушинилади.

Иш жойини меҳнат хавфсизлиги қоидалари ва стандартлар талабларига мос равишда жиҳозлаш керак.

Иш жойи элеменларини жойлаштиришда қуйдагиларга эътибор бериш керак:

- оператор одамнинг ишчи позаси;
- операторга керакли ҳаракатларни амалга оширувчи жой;
- ператор ва усқунани боғловчи жисмоний, кўриш ва эшитиш алоқаси;
- ишчи жойидан ташқарини кўриш имконияти;
- ёзиш ҳамда оператор томонидан ишлатиладиган ҳужжатларни сақлаш имконияти.

Усқунанинг ташки ва конструктив кўринишини жиҳозлаш минимал чарчаш учун шароит яратади. Иш мебелининг конструкцияси ГОСТ 12.2.032-78(9), ГОСТ 2226976(10) талабларига мос тушувчи ишчининг бўйига қараб созланадиган ва қулай озода турадиган бўлиши керак. Операторнинг иш жойини тўғри ташкил этилганида унинг меҳнат унумдорлиги 8-20% ошади. Компьютер ўрнатиладиган хонага компьютер сонига қараб туриб қуйидаги талаблар қўйилади: ахборотлаштириш, бу тингловчиларни ёки ишловчиларнинг компьютерда назарий ва амалий машғулотлар ўтказиш билан бажарилади. Шунинг учун компьютер хонасида 2 тадан 5 тагача компьютер ўрнатилиши мумкин ва шу билан бирга компьютер хонасини ўлчамлари қуйидагича бўлиши керак (3х6х2,8 м).

Хулоса

Men ushbu bitiruv malakaviy ishini tayyorlash va yozish jarayonida **iSpring QuizMaker** dasturida **Web** dasturlash fанидан **testlar kompleksini ishlab chiqish** va uni kasb-ta'limi yo'nalishidagi talabalarga qo'llash natijasida talabalarga bilim berish uchun elektron qo'llanmalardan foydalanib dars samaradorligini oshirishga erishish mumkinligini o'z ishimni bajarish jarayoni ko'rib o'tdim. SHuningdek, talabalarga doimiy ravishda bilim berib borishda elektron testlar komplekslarini yaratish va ulardan o'quv jarayonida foydalanish lozimligi, shuningdek dasturni yanada takomillashtirish va yangi loyixalarini yaratish bo'yicha zaruriy tasavvurlarni oldim.

- Даражали testlar majmualarini yaratuvchi tizimlar ta'hlili amalga оширилди;
- Даражали testlar va ularni yaratish b'yyicha mavjud manbalar ta'hlili amalga оширилди;
- Testlar majmualarini ishlab chiqish samaradorligi va 'quv jara'eni tashkil etishdagi 'rni asoslанди;
- iSpring QuizMaker dasturi va uni 'rnatish talablari, his kilinguvchi dаражали testlar ishlab chiqish b'yyicha dasturning imkoniyatlari ochib берилди;
- iSpring QuizMaker dasturi va uni 'rnatish talablari ishlab chiqилди;
- iSpring QuizMaker dasturi va uni testlar majmualarini ishlab chiqishdagi samaralarini ba'holash amalga оширилди;
- Web dasturlash fani b'yyicha me'yoriy hujjatlar va ularni asoslarini shakllantiриш amalga оширилди;
- iSpring QuizMaker dasturida Web dasturlash fанидан multimedia vositali dаражали testlar majmuasini ishlab chiqилди;
- Web dasturlash fаниdan mavzular kesimida testlar kompleksini ishlab chiqилди;
- iSpring QuizMaker dasturida Web dasturlash fанидан multimedia vositali dаражали testlar majmuasini yaratish texnologiyasi ishlab chiqилди;
- 'quv mash'ulotlarida yaratilgan dasturiy mahsulotdan foydalaniш b'yyicha i'riqнома ishlab chiqилди;
- 'quv mash'ulotlarida dasturiy mahsulotdan foydalaniш va uning samaradorligini ba'holash amalga оширилди.

YUkorida keltirib utilgan iSpring QuizMaker dasturida Web dasturlash fаниdan testlar kompleksini ishlab chiqish b'yyicha dasturiy ta'minotdan oliy ta'lim muassalalarining Informatika va axborot texnologiyalari ta'lim yunalishi buyicha ukiyotgan talabalar, maxsus kurslarda ukiyotgan mustakil organuvchilar xamda kasb-xunar kollejarining o'qituvchilari va ukuvchilari ham foydalanishlari mumkin.

Ma'lumki, pedagogik texnologiya ta'lim jarayonini inqirozdan holi etish, uni bozor iqtisodi sharoitiga mos holda takomillashtirish va Davlat ta'lim standarti talablariga muvofiq kadrlar tayyorlashning muhim omillaridan biri bo'lib hisoblanadi.

Kelgusida bu ishlarimni davom ettirib, zamonaviy yangi pedagogik texnologiyalar asosida o'quvchilarga bilim berish uchun albatta turli xil fanlardan elektron sahifalar, elektron qo'llanmalar, uslubiy ko'rsatmalar yaratib, talabalarining bilimni yanada mustahkam bo'lishida o'zimni olgan bilimlarim bilan javob berishga harakat qilaman.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. O`zbekiston Respublikasi «Ta`lim tugrisida»gi konuni, 1997 y.
2. Karimov I.A. O`zbekiston buyuk kelajak sari.—Toshkent:«O`zbekiston», 1998.—528b.
3. Barkamol avlod — O`zbekiston taraqqiyotining poydevori.(O`zbekiston Respublikasining «Ta`lim To`g`risida» va «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi to`g`risida»gi qonunlar).—T.: «SHark», 1998.—64 b.
4. Barkamol avlod - O`zbekiston taraqqiyotining poydevori. (O`zbekiston Respublikasining «Ta`lim to`g`risida» va «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi to`g`risida»gi qonunlar).-T.: «SHarq», 1998.-64 b.
5. Uzbekiston Oliy va urta maxsus ta`lim vazirligi. Uzbekiston Respublikasi halk ta`limi vazirligi, Uzbekiston Respublikasi Davlat matbuot kumitasi tomonidan yaratilgan «Uzluksiz ta`lim tizimi uchun ukuv adabiyotlarining yangi avlodini yaratish» konsepsiyasi.
6. Axborotlashtirish to`g`risida: O`zbekiston Respublikasining Qonuni. 2003 yil 11 dek. //Xalq so`zi. – 2004. – 11 fevr.
7. Axborot-kutubxona faoliyati to`g`risida: O`zbekiston Respublikasining Qonuni. 2011 yil 13 apr. //Xalq so`zi. – 2011. – 13 apr.
8. “Kompyuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot- kommunikasiya texnologiyalarini joriy etish chora-tadbirlari to`g`risida:
9. O`zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Qarori. 2002 yil 6 iyun //Toshkent oqshomi. – 2002. – 10 iyun.
10. Т. Мадумаров, М. Камолдинов “Инновацион педагогик технология асослари ва уни таълим тарбия жараёнида қўллаш”, Т. “Талқин”, 2012йил.
2. А. Абдуқодиров, А. Пардаев “Масофали таълим назарияси ва амалиёти”, Т. 2010й, 136 Б.
11. А.Р.Марахимов, С. И. Рахмонкулова «Интернет ва ундан фойдаланиш асослари». Тошкент-2001. Ўқув қўлланма.
12. Китинг Д Ж. Flesh MX искусство создатие WEB -сайтов, Москва, 2002, Ўқув қўлланма.
13. Стефан Кох (Stefan Koch). Введение в JavaScript для Мага. 1997.
14. “Учебники и справочный материал по веб-технологиям”. Электроний учебник.
15. Ш. Пауэрс Динамический HTML "Лори", 1999. 384 с.
16. Вайк А., Джиллиам Дж.JavaScript: Полное руководство: Перевод с английского."Вильямс", 2004. 719 с.
17. Лешев Д.Создание интерактивного web-сайта: Учебный курс. "Питер", 2003.
18. Дронов В. JavaScript в Web-дизайне. СПб-Петербург, 2002. 880 с.
19. Джейсон Кренфорд Тиге DHTML и CSS для Internet. HT Пресс, 2005. 520 с.
20. Microsoft FrontPage 2000. Шаг за шагом.М., ЭКОМ,2000.
21. Д. Кирсанов. Веб-дизайн. -СПб: Символ-Плюс,2001.
22. Фаннинг ўқув–методик мажмуаси/ Ўзбекистон республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, 2009 й.
23. <http://www.ispringsolutions.com>
24. www.ispring.ru

Илова

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

НАМАНГАН МУҲАНДИСЛИК-ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ

Касб таълими факультети

Факультет декани

_____“ _____ ” _____ 2016 й.

Ҳимояга рухсат этилсин:
Касб таълими (Информатика ва АТ)
кафедраси кафедраси мудир
_____О.Жакбаров
“ _____ ” _____ 2016 й.

Бакалавр даражасини олиш учун

БИТИРУВ МАЛАКАВИЙ ИШИ

МАВЗУ: _____

Битирув малакавий ишини бажарди:
5111000 - Касб таълими
(Информатика ва АТ) таълим
йўналишининг 4 курс талабаси _____

Битирув малакавий иши раҳбари: _____

«ТАСДИҚЛАЙМАН»

Касб таълими факультети декани

_____ проф. Б.Ж.Маҳмудов

“ _____ ” _____ 2016 й.

НАМАНГАН МУҲАНДИСЛИК-ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ

Бакалаврлар учун битирув малакавий ишига

ТОПШИРИҚ

Касб таълими факультети Касб таълими (Информатика ва АТ) йўналиши бўйича

Касб таълими (Информатика ва АТ) кафедрасида битирувчи

Холмирзаев Ўлмас Расулжонович нинг

(талабанинг исми ва фамилияси)

Битирув малакавий иши мавзуси iSpring QuizMaker дастурида Web дастурлаш фанидан
тестлар комплексини ишлаб чиқиши _____

Иш раҳбари _____ т.ф.н., доц. О.Жакбаров

(илмий даражаси, унвони, исми ва фамилияси)

Ректорнинг иш мавзуси ва раҳбарни бириктириш ҳақидаги буйруғи

№ _____ « _____ » _____ 2016 йил

Битирув малакавий ишини топшириш муддати “ _____ ” _____ 2016 й.

1. Битирув малакавий ишини бажариш учун бошланғич маълумотлар

iSpring QuizMaker дастури ва тестлар мажмуаларини яратиш дастурлари ҳақида
маълумотлар

Компьютер дастурий воситалари, операцион тизимлар ва техник таъминот

Замонавий педагогик технологиялар, методлар ва стратегиялар

2. Тушунтирув ёзувларининг таркиби 10-15 минг сўз ҳажмида қўлёзма тарзида:

1-bob. Даражали тестлар мажмуаларини яратувчи тизимлар таҳлили

2-bob. iSpring QuizMaker дастури ва уни ўрнатиш талаблари, хис ҳилинувчи даражали
тестлар ишлаб чиқиши бўйича дастурнинг имкониятлари

3-bob. iSpring QuizMaker дастурида Web дастурлаш фанидан мультимедиа воситали
даражали тестлар мажмуасини ишлаб чиқиши

Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги

Хулоса

3. Чизма ишлари таркиби (кўргазмали чизма материаллар)

1. iSpring QuizMaker дастури имкониятлари бўйича тақдимотлар

2. Педагогик технология методлари ва уларни қўллашга оид тақдимотлар

3. Мультимедиа даражали ва хис қилинувчи тестлар ишлаб чиқиши бўйича тақдимот

4. Битирув малакавий иши бўйича маслаҳатлар.

Т/р	Бўлим мавзуси	Маслаҳатчи ўқитувчиларнинг Ф.И.Ш	Топшириқ берилди		Топшириқ бажарилди	
			сана	имзо	сана	Имзо

5. Битирув малакавий ишини бажариш режаси (раҳбар режалаштиради)

Т/р	Битирув малакавий иши босқичларининг номи	Бажариш муддати	Текширувдан ўтган муддати
1.	<i>Кириш</i>	24.02.2015	
2.	<i>1-bob. Даражали тестлар мажмуаларини яратувчи тизимлар таҳлили</i>	19.03.2015	
3.	<i>2-bob. iSpring QuizMaker дастури ва уни ўрнатиш талаблари, хис ҳилинувчи даражали тестлар ишлаб чиқиш бўйича дастурнинг имкониятлари</i>	27.04.2015	
4.	<i>3-bob. iSpring QuizMaker дастурида Web дастурлаш фанидан мультимедиа воситали даражали тестлар мажмуасини ишлаб чиқиш</i>	5.05.2015	
5.	<i>Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги</i>	19.05.2015	
6.	<i>Хулоса</i>	29.05.2015	
7.	<i>Фойдаланилган адабиётлар рўйхати</i>	4.06.2015	

Битирув малакавий иши раҳбари _____
(фамилияси, исми, шарифи) _____ (имзо)

Топшириқни бажаришга олдим _____
(талабанинг фамилия, исми, шарифи) _____ (имзо)

Топшириқ бажарилган сана “ ____ ” _____ 2016 й.

Кафедра муdiri _____ доц. О.О.Жакбаров